

Konvergenční program

České republiky

duben 2015

Konvergenční program České republiky
duben 2015

Ministerstvo financí ČR
Letenská 15, 118 10 Praha 1

Tel.: 257 041 111
E-mail: podatelna@mfc.cz

ISSN 1804-798X

Vychází 1x ročně, zdarma

Elektronický archiv:
<http://www.mfc.cz/kopr>

Konvergenční program

České republiky

duben 2015

Obsah

Úvod	1
1 Záměry a cíle hospodářské politiky	2
1.1 Fiskální politika	2
1.2 Měnová politika	3
1.3 Strukturální politiky	3
2 Makroekonomický scénář.....	4
2.1 Světová ekonomika a technické předpoklady	4
2.2 Aktuální vývoj a střednědobý scénář.....	5
2.3 Vztahy k zahraničí a sektorové bilance	8
3 Hospodaření sektoru vlády – deficit a dluh	10
3.1 Aktuální vývoj financí sektoru vládních institucí	10
3.2 Střednědobý rozpočtový výhled	12
3.3 Strukturální saldo, fiskální pozice	15
3.4 Dluh vládních institucí, strategie a stabilita státního dluhu	16
4 Porovnání s předchozím Konvergenčním programem ČR a analýza citlivosti.....	19
4.1 Porovnání se scénářem předchozího Konvergenčního programu ČR.....	19
4.2 Analýza citlivosti	20
4.3 Ověření makroekonomického scénáře prognózami jiných institucí.....	22
5 Udržitelnost veřejných financí	24
5.1 Vládní strategie – reformy	24
5.2 Fiskální dopady stárnutí populace	26
5.3 Garance vládního sektoru.....	27
6 Kvalita veřejných financí – příjmy a výdaje.....	28
6.1 Správa daní a opatření k omezení daňových úniků	28
6.2 Další aspekty daňové politiky	29
6.3 Rozpočtové určení daní	29
6.4 Racionalizace výdajů vládního sektoru	29
6.5 Skladba výdajů sektoru vládních institucí	30
7 Změny institucionálního rámce fiskální politiky	31
7.1 Posílení národního fiskálního a rozpočtového rámce.....	31
7.2 Další posílení transparentnosti a efektivnosti veřejných financí	32
Použitá literatura.....	34
Tabulková příloha	37

Seznam tabulek

Tabulka 1.1: Nastavení fiskální politiky.....	2
Tabulka 2.1: Předpoklady scénáře.....	4
Tabulka 2.2: Ekonomický výkon.....	6
Tabulka 2.3: Ceny zboží a služeb.....	7
Tabulka 2.4: Zaměstnanost a náhrady zaměstnancům	8
Tabulka 2.5: Rozklad změny čisté finanční pozice	9
Tabulka 3.1: Dopady opatření omezujících daňové úniky	13
Tabulka 3.2: Struktura diskrečních opatření v letech 2015–2018	14
Tabulka 3.3: Srovnání autonomního scénáře se záměry fiskální politiky	15
Tabulka 3.4: Růst upravených reálných výdajů a výdajové pravidlo Paktu o stabilitě a růstu	16
Tabulka 3.5: Strukturální saldo a fiskální úsilí.....	16
Tabulka 3.6: Dluh sektoru vládních institucí podle subsektorů.....	17
Tabulka 3.7: Státní dluh z hlediska refinancování, úročení a cizoměnové expozice.....	18
Tabulka 4.1: Změna indikátorů scénáře Konvergenčního programu ČR.....	19
Tabulka 4.2: Základní makroekonomické indikátory – citlivostní scénáře	21
Tabulka 4.3: Předpoklad alternativního scénáře vyšší ceny ropy	22
Tabulka 4.4: Srovnání scénáře Konvergenčního programu ČR s prognózami jiných institucí	23

Tabulky v příloze

Tabulka P.1a: Ekonomický růst.....	37
Tabulka P.1b: Cenový vývoj	37
Tabulka P.1c: Vývoj trhu práce.....	37
Tabulka P.1d: Rozklad změny čisté finanční pozice	38
Tabulka P.2a: Vývoj hospodaření vládního sektoru	39
Tabulka P.2b: Projekce za nezměněných politik.....	39
Tabulka P.2c: Výdaje určené k úpravě výdajového pravidla Paktu o stabilitě a růstu	40
Tabulka P.3: Funkční členění výdajů vládního sektoru	40
Tabulka P.4: Vývoj dluhu vládního sektoru	40
Tabulka P.5: Cyklický vývoj	41
Tabulka P.6: Odchyly od předchozí verze Konvergenčního programu ČR	41
Tabulka P.7a: Dlouhodobá udržitelnost veřejných financí.....	42
Tabulka P.7b: Podmíněné závazky.....	42
Tabulka P.8: Základní makroekonomické předpoklady	42

Seznam grafů

Graf 2.1: Rozklad růstu HDP	6
Graf 2.2: Produkční mezera	6
Graf 2.3: Harmonizovaný index spotřebitelských cen	7
Graf 2.4: Deflátor HDP a směnné relace.....	7
Graf 2.5: Míra zaměstnanosti a ekonomické aktivity	8
Graf 2.6: Míra nezaměstnanosti	8
Graf 3.1: Salda subsektorů vládních institucí.....	12
Graf 3.2: Dekompozice salda vládního sektoru	15
Graf 5.1: Demografická míra závislosti (65+/15–64)	26
Graf 5.2: Odhadované saldo důchodového účtu dle projekcí MF	26
Graf 5.3: Odhadované saldo důchodového účtu dle projekcí MPSV	27
Graf 6.1: Průměrná výše daňových příjmů na obyvatele dle velikosti obce.....	29
Graf 6.2: Struktura výdajů vládního sektoru ve funkčním členění.....	30

Seznam použitých zkratk

CZK	kódové označení české koruny
ČNB	Česká národní banka
ČSÚ	Český statistický úřad
EDP	postup při nadměrném schodku
B.9	čisté půjčky/výpůjčky vládního sektoru
EK	Evropská komise
ERM II	Evropský mechanismus směnných kurzů II
ESA 95	Evropský systém národních a regionálních účtů z roku 1995
ESA 2010	Evropský systém národních a regionálních účtů z roku 2010
EU, EU28	Evropská unie (v rozsahu 28 členských zemí)
EUR	kódové označení eura
HDP	hrubý domácí produkt
KP	Konvergenční program ČR
MF ČR	Ministerstvo financí ČR
p.b.	procentní bod
VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil
USD	kódové označení amerického dolaru

Značky použité v tabulkách

Pomlčka (–) na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval nebo zápis není možný z logických důvodů.

Uzávěrka datových zdrojů

Makroekonomické datové zdroje v této publikaci jsou vztaženy k 1. dubnu 2015, fiskální data a politiky k 29. dubnu 2015 a průzkum prognóz makroekonomického vývoje ČR k 17. dubnu 2015. Notifikace vládního deficitu a dluhu byly upřesněny a potvrzeny Eurostatem dne 21. dubna 2015.

Poznámka

Publikované součtové údaje v tabulkách jsou v některých případech zatíženy nepřesností na posledním desetinném místě vzhledem k zaokrouhlování.

Úvod

Předkládaná aktualizace Konvergenčního programu ČR (KP) pro období 2015–2018 byla schválena vládou ČR dne 29. dubna 2015 a je konzistentní s Národním programem reforem ČR, jež schválila vláda ČR ve stejný den. KP je plně v souladu s pravidly stanovenými v aktualizovaném stanovisku Hospodářského a finančního výboru Rady k obsahu a formátu programů stability a konvergenčních programů (EFC, 2012). KP byl rovněž v měsíci dubnu 2015 představen a diskutován ve věcně příslušných výborech Poslanecké sněmovny a Senátu Parlamentu ČR.

Letošní aktualizace KP je v pořadí druhá, která popisuje záměry vládní koalice vzešlé z předčasných voleb v roce 2013. Na základě loňského KP rozhodla Rada EU o ukončení postupu při nadměrném schodku s odůvodněním, že nadměrný schodek byl v ČR odstraněn důvěryhodným a udržitelným způsobem (Rada EU, 2014a). Evropská komise posoudila KP jak s ohledem na význam pro udržitelnou fiskální a sociálně-ekonomickou politiku v ČR, tak s ohledem na soulad s pravidly EU. Na tomto základě promítla Rada EU své stanovisko do následujících doporučení: „Udržet v roce 2014 v návaznosti na korekci nadměrného schodku zdravou fiskální situaci. V roce 2015 výrazně posílit rozpočtovou strategii, aby se zajistilo dosažení střednědobého cíle, a posléze u střednědobého cíle setrvávat. Upřednostňovat výdaje podporující růst, aby se podpořilo oživení a zlepšily se vyhlídky na růst. Přijmout a provést opatření k posílení fiskálního rámce, a zejména zřídit nezávislou fiskální instituci pro sledování fiskální politiky, zavést fiskální pravidla pro místní a regionální samosprávy a zlepšit koordinaci mezi všemi úrovněmi správy.“ (Rada EU, 2014b) Jednotlivé prvky tohoto doporučení jsou diskutovány v příslušných kapitolách KP.

Konvergenční program je rozdělen do sedmi provázaných kapitol. Kapitola 1 prezentuje hospodářsko-politické záměry a cíle vlády ČR v oblastech fiskální politiky a základních prvků strukturálních reforem, jakožto i rámec měnové politiky.

Makroekonomický scénář KP je podrobně představen ve 2. kapitole. V roce 2014 pokračovala česká ekonomika v oživování započatém v první polovině roku 2013, a reálný HDP se tak za celý rok zvýšil o 2,0 %. V roce 2015 je ekonomika stimulována několika jednorázovými faktory, a to pozitivním nabídkovým šokem v podobě nízkých cen ropy a fiskální stimulací, která zčásti odráží snahu o maximální využití prostředků z fondů EU z finanční perspektivy 2007–2013. V roce 2015 tak očekáváme rychlejší růst reálného HDP ve výši 2,7 %. Rok 2015 by se měl vyznačovat velmi nízkou inflací, snižováním míry nezaměstnanosti, růstem zaměstnanosti a uzavřením mezery výstupu.

Hospodaření v roce 2014 a fiskální strategie vlády v budoucích letech jsou předmětem 3. kapitoly. Kapitola vychází z výsledků Notifikací vládního deficitu a dluhu, potvrzených Eurostatem dne 21. dubna 2015, a z již blíže rozpracovaných hospodářsko-politických záměrů vlády (uzávěrka datových zdrojů k 29. dubnu 2015). Pro rok 2014 byly notifikovány deficit vládního sektoru na úrovni 2,0 % HDP a vládní dluh na úrovni 42,6 % HDP. Predikce pro rok 2015 počítá s deficitem vládního sektoru ve výši 1,9 % HDP s následným postupným poklesem až k 0,6 % HDP v roce 2018. Strukturální saldo by se mělo ve stejném období vyvíjet pozitivně, a to z hodnoty –1,7 % HDP v roce 2015 na –1,1 % HDP v roce 2018, tedy k úrovni blízké střednědobému rozpočtovému cíli ČR. Dluh sektoru vládních institucí v relaci k HDP kulminoval v roce 2013 na úrovni 45,0 %, pro rok 2015 očekáváme snížení na 40,9 % HDP, tedy pokles o více než 4 p.b. proti roku 2013. Důvodem je zejména zapojení likvidity

v systému státní pokladny. V roce 2018 by se měl vládní dluh pohybovat okolo 40 % HDP.

Makroekonomický a fiskální scénář jsou ověřeny ve 4. kapitole srovnáním s predikcemi ostatních veřejných a soukromých nezávislých institucí. Stejně tak je scénář doplněn analýzou citlivosti, ve které jsou simulovány dopady alternativních scénářů ekonomického vývoje, založených na odlišné úrokové míře, nižším hospodářském růstu hlavních ekonomických partnerů v EU a vyšší ceně ropy. Neméně podstatnou částí této kapitoly je i rozbor odchylek současného scénáře oproti scénáři z minulé aktualizace KP.

V 5. kapitole jsou sledovány aspekty dlouhodobé udržitelnosti. Kapitola přináší informace o stavu důchodového systému a systému veřejného zdravotního pojištění včetně reformních opatření. V rámci dlouhodobé udržitelnosti je představena i aktualizace penzijních projekcí v rámci pracovní skupiny pro stárnutí populace a udržitelnost při Výboru pro hospodářskou politiku (EPC/AWG) z podzimu 2014. Rovněž je v této kapitole věnována pozornost velikosti a struktuře garancí sektoru vládních institucí.

Kapitola 6 postihuje kvalitativní stránku příjmů a výdajů vládního sektoru. V současné době se klade hlavní důraz na popis zamýšlených změn v daňové oblasti, které by měly vést k zamezení daňových úniků a lepšímu výběru daní.

Poslední kapitola 7 se zabývá realizovanými či plánovanými změnami v institucionálním prostředí, v transparentnosti veřejných financí či posílení jejich efektivnosti. Zvláštní důraz je kladen na problematiku posílení fiskálního a rozpočtového rámce.

1 Záměry a cíle hospodářské politiky

Záměrem současné vlády ČR je podpora a rozvoj „sociálně a ekologicky orientovaného tržního hospodářství“ (Programové prohlášení vlády, 2014). Cílem hospodářsko-politického mixu je tak prostřednictvím dlouhodobě udržitelného hospodářského růstu zvýšit konkurenceschopnost ekonomiky a upevnit sociální a regionální soudržnost v zemi. Prioritou je identifikace a realizace prorůstových opatření napříč sférami ekonomiky. V oblasti fiskální politiky vláda též explicitně deklarovala, že bude dbát na takové hospodaření sektoru vládních institucí, které udrží jeho schodek v bezpečné úrovni pod referenční hodnotou 3 % HDP. V měnové politice přistoupila Česká národní banka (ČNB) od listopadu 2013 k využití měnového kurzu jako dalšího nástroje monetární politiky poté, co možnosti tradičního úrokového kanálu byly v podstatě vyčerpány. Tento režim jednostranného kurzového závazku s dolní mezí 27 Kč za euro má být používán minimálně do druhé poloviny roku 2016.

1.1 Fiskální politika

Česká republika provedla od roku 2009 řadu kroků, kterými i přes poměrně hlubokou zápornou produkční mezeru snížila deficit vládního sektoru. V jejich důsledku byl dne 20. června 2014 s ČR ukončen postup při nadměrném schodku. Poměrně silná konsolidace se však negativně projevila v opětovném prohloubení záporné produkční mezery až k -3,0 % HDP v roce 2013. Od roku 2014 byla opuštěna restriktivní fiskální politika, a to i za situace vysoce akomodativní měnové politiky ve smyslu téměř nulových úrokových sazeb doplněných od listopadu 2013 o devizovou intervenci (viz dále). Došlo k nastartování růstu vládních investic, které v předchozích čtyřech letech soustavně klesaly. Růst investic pokračuje i v roce 2015.

V oblasti konečné spotřeby se pozitivně projevuje úsilí současné vlády racionalizovat nákupy zboží a služeb, kdy v roce 2014 roste mezispotřeba v podstatě třetinovým tempem oproti roku 2013 a podobný vývoj očekáváme i v roce 2015. Opačným směrem působí sociální opatření, ať už v konečné spotřebě vlády u zvýšení výdajů zdravotních pojišťoven a růstu objemu mezd a platů ve vládním sektoru, nebo v oblasti sociálních dávek. Zde od 1. ledna 2015 došlo k návratu k mechanismu valorizace dávek důchodového pojištění platnému do roku 2012 (s mimořádně zvýšenou valorizací pro rok 2015), který byl Nečasovou vládou v rámci konsolidačních opatření od roku 2013 dočasně snížen. Všechna tato opatření sice na jedné straně vedou ke zhoršení strukturálního deficitu, který by měl kulminovat v roce 2015 na úrovni 1,7 % HDP, na druhé straně ale podporují domácí poptávku a hospodářský růst. To přispívá k uzavření mezery výstupu již v roce 2015.

Současná vláda se v prvním roce svého mandátu zaměřila na audit a zvyšování efektivity veřejné správy. Prioritou v oblasti fiskální politiky pro následující roky je zvýšení efektivity výběru daní. Hlavními opatřeními by měly být kontrolní hlášení, elektronická evidence tržeb a restrukturalizace finanční správy (viz

subkapitola 6.1). S opatřeními v daňové oblasti se počítá jako s hlavním faktorem v kladném fiskálním úsilí¹ v horizontu predikce. Očekávaný schodek by se tak měl snižovat z 1,9 % HDP v roce 2015 na 0,6 % HDP v roce 2018. Pokles implikuje snížení schodku očištěného o vliv hospodářského cyklu a jednorázových a přechodných operací z 1,5 % HDP v roce 2016 na 1,1 % HDP v roce 2018 (Tabulka 1.1). Očekáváme tak, že na konci horizontu predikce v podstatě bude dosažen střednědobý rozpočtový cíl, který v případě ČR odpovídá strukturálnímu saldu -1,0 % HDP. Fiskální politika tak opět bude plnit proticyklickou stabilizační funkci.

Tabulka 1.1: Nastavení fiskální politiky

(v % HDP)

	2016	2017	2018
Saldo vládního sektoru	-1,2	-0,8	-0,6
Strukturální saldo	-1,5	-1,3	-1,1
Primární strukturální saldo	-0,4	-0,2	0,1

Zdroj: MF ČR.

V oblasti řízení státního dluhu se stala hlavním cílem optimalizace a efektivní využití volné likvidity na účtech státní pokladny. Na konci roku 2014 se tak podařilo státní dluh i dluh vládního sektoru dokonce snížit o cca 20 mld. Kč. Poměr vládního dluhu k HDP byl tedy v roce 2014 snížen na 42,6 % HDP. V roce 2015 se pak očekává pokles v relativním vyjádření až na 40,9 % HDP vlivem zapojení prostředků státní pokladny. Vzhledem k plánované konsolidaci financí vládního sektoru v dalších letech očekáváme pokles vládního dluhu na hodnotu kolem 40 % HDP (k vládnímu dluhu podrobněji podkapitola 3.4).

¹ Fiskální úsilí je definováno jako meziroční změna cyklicky očištěného salda bez jednorázových a dočasných opatření.

1.2 Měnová politika

ČNB nadále provádí měnovou politiku v režimu cílování inflace. Od 1. ledna 2010 je inflační cíl definován jako meziroční růst indexu spotřebitelských cen ve výši 2 % s tolerančním pásmem ± 1 p.b. ČNB vykládá inflační cíl jako střednědobý. Skutečná inflace se tedy může od inflačního cíle přechodně odchýlit, např. v důsledku úprav nepřímých daní, na jejichž primární dopady měnová politika standardně nereaguje.

Vzhledem k tomu, že i po snížení úrokových sazeb na technické minimum v listopadu 2012 docházelo k dezinflaci, přistoupila ČNB v listopadu 2013 k dalšímu uvolnění měnových podmínek. Aby zamezila dlouhodobému podstřelování inflačního cíle, začala jako další nástroj měnové politiky využívat měnový kurz. K samotné intervenci na devizovém trhu v objemu cca 7,5 mld. eur přitom došlo pouze v listopadu 2013, od té doby postačuje na udržení kurzu nad hladinou 27 korun za euro deklarované odhodlání ČNB dodržet kurzový závazek.

Společný dokument MF ČR a ČNB „Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně eko-

nomické sladění ČR s eurozónou“ (MF ČR, ČNB, 2014), který vláda schválila dne 15. prosince 2014, konstatuje, že v minulých letech došlo k implementaci významných institucionálních změn ve fungování měnové unie a s nimi souvisejících dodatečných podmínek a závazků plynoucích pro ČR z jejího případného členství v eurozóně. Z hlediska vlastní připravenosti na přijetí eura je i přes určitá zlepšení nutné zajistit dlouhodobou udržitelnost veřejných financí, zejména v souvislosti se stárnutím populace (viz kapitola 5), a též je vhodné přijmout opatření, která by vedla ke snížení administrativních překážek v podnikání a zvýšení pružnosti trhu práce. S ohledem na tyto skutečnosti vláda v souladu s Aktualizovanou strategií přistoupení ČR k eurozóně prozatím nestanovila cílové datum vstupu do eurozóny a nebude tudíž v průběhu roku 2015 usilovat o vstup do Evropského mechanismu směnných kurzů II (délka setrvání v něm ve shodě s Aktualizovanou strategií přistoupení ČR k eurozóně by měla být minimální).

1.3 Strukturální politiky

Priority a cíle ČR v oblasti strukturálních politik jsou podrobně popsány v Národním programu reforem ČR 2015 (ÚV, 2015), zde je uveden pouze výčet těch nejdůležitějších.

1.3.1 Trh práce

V oblasti trhu práce usiluje ČR o vytvoření vhodných podmínek pro dlouhodobě udržitelnou zaměstnanost. V tomto ohledu změny v kompetencích úřadů práce spolu s navýšením počtu pracovníků povedou k efektivnější realizaci aktivní politiky zaměstnanosti. Reforma systému investičních pobídek zvýší motivaci investorů k vytváření pracovních míst ve strukturálně postižených regionech. Zavedení služby péče o dítě v dětské skupině pak umožní rodičům lépe sladit profesní, rodinný a osobní život.

1.3.2 Podnikatelské prostředí

Opatření v oblasti podnikatelského prostředí jsou dlouhodobě zaměřena na snížení administrativní a regulatorní zátěže podnikatelů, podporu malých a středních podniků a podporu exportu. V této souvislosti je realizována řada opatření vedoucích ke snížení administrativní zátěže a současně je plánováno snížení nákladů na založení firmy. Klientské centrum pro export pak pomůže českým podnikatelům v expanzi na zahraniční trhy.

1.3.3 Vzdělávání

Reformy v oblasti vzdělávání jsou zacíleny zejména na zvýšení kvality vzdělávání a sladění středoškolského a vysokoškolského vzdělávání s požadavky trhu práce. Připravovaná novela zákona o vysokých školách zavádí

nový systém hodnocení kvality vysokých škol a upravuje systém akreditace studijních programů. Současně je rozvíjen systém testování žáků na národní úrovni a připravován rámec pro komplexní hodnocení kvality škol.

1.3.4 Výzkum, vývoj a inovace

Mezi hlavní cíle ČR v oblasti výzkumu, vývoje a inovací patří zlepšení podmínek pro excelentní výzkum, posílení spolupráce mezi podnikovou sférou a výzkumnými organizacemi a rozvoj tzv. start-upů. V tomto ohledu je realizována celá řada programů. Současně ČR připravuje úpravu metodiky hodnocení výzkumných organizací spolu s novou úpravou postavení a financování infrastruktury pro výzkum.

1.3.5 Energetika a klimatická změna

ČR dlouhodobě usiluje o efektivní přechod na konkurenceschopné nízkouhlíkové hospodářství a snížení závislosti na fosilních palivech. Za tímto účelem je připravována Politika ochrany klimatu v ČR a další aktualizace Národního akčního plánu ČR pro energii z obnovitelných zdrojů.

1.3.6 Dopravní infrastruktura

V oblasti dopravy se ČR zaměřuje zejména na efektivní dobudování páteřní dopravní infrastruktury a napojení zbývajících regionů a důležitých průmyslových center na hlavní trasy. Na již schválený strategický dokument Dopravní politika ČR pro období 2014–2020 s výhledem do roku 2050 navazují jednotlivé dílčí strategie, jež podrobněji rozpracovávají řešení a způsob financování v rámci jednotlivých oblastí.

2 Makroekonomický scénář

Oživení české ekonomiky nabírá postupně na intenzitě, v roce 2015 očekáváme růst reálného HDP ve výši 2,7 %. Hospodářský růst by měl být tažen výhradně domácí poptávkou. Rok 2015 by se měl vyznačovat velmi nízkou inflací v důsledku výrazného poklesu cen ropy. Ekonomické oživení se promítá i na trhu práce, kde dochází ke snižování míry nezaměstnanosti a růstu zaměstnanosti. Tyto příznivé tendence by měly pokračovat i v dalších letech. Čisté půjčky/výpůjčky vůči zahraničí by i nadále měly zůstat kladné.

2.1 Světová ekonomika a technické předpoklady

Ekonomická situace i výhled se v jednotlivých regionech značně liší. Zatímco v USA by měl ekonomický růst dále zrychlovat především díky růstu spotřeby domácností, v Japonsku se po technické recesi dostavilo pouze slabé oživení a výhled reflektuje nízký výkon ekonomiky. Hospodářský růst rozvíjejících se ekonomik sice zpomalil, stále si však drží vysokou dynamiku. Dopad nízkých cen ropy se v jednotlivých regionech liší, lze jej však obecně považovat za významný stimul pro světové hospodářství.

HDP EU28 vykázal za celý rok 2014 růst o 1,3 %, a překonal tak úroveň z roku 2008. Za oživováním aktivity v průběhu roku stála především soukromá spotřeba díky lepší situaci na trhu práce a rostoucí důvěře spotřebitelů. Zlepšení situace bylo patrné i v některých ekonomikách jižního křídla eurozóny.

Očekáváme, že se HDP EU28 v roce 2015 zvýší o 1,6 % (proti 1,7 % v Zimní prognóze EK, 2015a), pro rok 2016 pak počítáme s růstem ekonomického výkonu o 1,9 % (proti 2,1 % v Zimní prognóze EK, 2015a). Předpokládáme další zlepšení sentimentu spotřebitelů i firem. Soukromé investice a spotřeba by měly ve výhledu setrvat na pozici hlavního tahouna růstu. Posilující zahraniční poptávka a oslabené euro podpoří export.

Další předpoklady scénáře KP jsou srovnatelné s předpoklady Jarní prognózy EK z roku 2015.

V roce 2014 činila průměrná cena ropy Brent 99 USD/barel, přičemž pokles ceny pod hranici 60 USD/barel v závěru roku předčil očekávání. V horizontu scénáře KP předpokládáme pozvolný nárůst ceny k hranici 78 USD/barel v roce 2018, pro roky 2015 a 2016 počítáme s prakticky totožnou cenou ropy jako předpoklady pro Jarní prognózu EK, tj. cca 60 resp. 68 USD/barel.

Na základě nedávného vývoje měnového kurzu dolaru a eura jsme pro rok 2015 zvolili úroveň 1,07 USD/EUR a pro období let 2016–2018 technický předpoklad stability kurzu na úrovni 1,05 USD/EUR. Jde o scénář se slabším kurzem eura vůči dolaru ve srovnání s předpoklady Jarní prognózy EK, která pro roky 2015 a 2016 počítá s kurzem na úrovni 1,11 USD/EUR a 1,10 USD/EUR.

ČNB bude nadále jako další nástroj měnové politiky používat kurz koruny, který by se vůči euru měl podle našich předpokladů do konce roku 2016 pohybovat okolo 27,50 CZK/EUR. Poté by měla koruna vůči euru znovu začít posilovat (předpokládané opuštění kurzového závazku ČNB), avšak s mírnějšími dopady do nominálních veličin, než by odpovídalo dlouhodobému trendu. Vzhledem k uvolněné měnové politice ČNB nelze ani ve střednědobém horizontu počítat s výraznějším růstem úrokových sazeb, které se již od konce roku 2012 pohybují na extrémně nízkých hodnotách.

Tabulka 2.1: Předpoklady scénáře

		2014	2015	2016	2017	2018
USD/EUR směnný kurz	roční průměr	1,33	1,07	1,05	1,05	1,05
CZK/EUR směnný kurz	roční průměr	27,5	27,5	27,5	27,2	26,8
Výnos do doby splatnosti státních dluhopisů 10R	v % p.a.	1,6	0,6	0,8	1,2	1,8
PRIBOR 3M	v % p.a.	0,4	0,3	0,3	0,4	0,5
HDP EU28	reálný růst v %	1,3	1,6	1,9	2,1	2,3
Ceny ropy (Brent)	USD/barel	99,0	60,2	68,3	73,5	77,3

Zdroj: ČNB (2015), EIA (2015) a Eurostat (2015). Odhady MF ČR.

2.2 Aktuální vývoj a střednědobý scénář

2.2.1 HDP a strana poptávky

V roce 2014 pokračovala česká ekonomika v oživování započatém v první polovině roku 2013 a reálný HDP se tak za celý rok zvýšil o 2,0 %. V roce 2015 by růst díky působení jednorázových faktorů² měl zrychlit na 2,7 %. V dalších letech by po odeznění těchto faktorů mělo dojít k mírnému zpomalení tempa růstu na 2,5 % v roce 2016 a 2,3 % v letech 2017 a 2018. V celém horizontu KP by měl být růst tažen výhradně domácí poptávkou.

Zlepšující se příjmové poměry domácností, rostoucí zaměstnanost při nízké inflaci a zvyšování důvěry spotřebitelů vedly v roce 2014 ke zrychlení růstu spotřeby domácností na 1,7 %. V roce 2015 by měly tyto příznivé faktory dále akcelarovat růst spotřeby domácností až na 2,8 %. V horizontu KP v důsledku zpomalení ekonomického výkonu a zrychlující se inflace očekáváme postupné zpomalení na 2,1 %.

Trajektorie výdajů vládního sektoru vychází z návrhu střednědobých výdajových rámců a schválené výše deficitu pro státní rozpočet na rok 2016. Tempo růstu výdajů vlády by se mělo postupně snížit z 2,3 % v roce 2014 až na 1,3 % v roce 2018 (viz kapitola 3).

Dynamika tvorby hrubého fixního kapitálu byla v roce 2014 podpořena zlepšením čerpání prostředků EU z finanční perspektivy 2007–2013. Stejný efekt by se měl projevit i v roce 2015, kdy čekáme 5,3% růst investic do fixního kapitálu. Zvýšení investiční aktivity koresponduje s rostoucí domácí i zahraniční poptávkou a spolu s příznivým vývojem vlastních zdrojů firem pro financování investic reaguje na růst využití kapacit. Po ukončení čerpání prostředků z perspektivy EU 2007–2013 a odeznění fiskálního stimulu očekáváme zpomalení růstu tvorby hrubého fixního kapitálu na 3,2 %.

Vývoj zahraničního obchodu je silně ovlivněn propadem cen ropy i vývojem měnových kurzů. Zvýšení přebytku zahraničního obchodu v běžných cenách, k němuž došlo v roce 2014, bylo doprovázeno výrazným zlepšením směnných relací. Naproti tomu objemově rostl dovoz rychleji než vývoz. Příspěvek zahraničního obchodu k meziročnímu růstu reálného HDP v roce 2014 dosáhl –0,1 p.b. Výše uvedené faktory by měly působit i v roce 2015. Vzhledem k očekávanému vývoji na exportních trzích i vývoji domácí poptávky by v dalších letech mělo být působení zahraničního obchodu na ekonomický výkon spíše neutrální.

Ekonomická úroveň ČR, vyjádřená jako HDP na obyvatele v běžné paritě kupní síly, dosáhla v roce 2014 přibližně 83 % průměru zemí EU28. Po období konver-

gence, kdy se v letech 2000–2007 relativní ekonomická úroveň ČR v porovnání se zeměmi EU28 zvýšila ze 72 % na 84 %, došlo ke stagnaci až mírnému poklesu. Vzhledem k diferenciaci růstu HDP počítáme s udržení relativní ekonomické úrovně ČR okolo 84 % průměru zemí EU28 v roce 2018.

2.2.2 Potenciální produkt a pozice v ekonomickém cyklu

Dlouhé období recesí či nevýrazného ekonomického růstu vedlo ke značnému zpomalení růstu potenciálního produktu až na 0,7 % v roce 2014, k čemuž nejvíce přispěla souhrnná produktivita výrobních faktorů. Dlouhodobý a hluboký propad tvorby hrubého fixního kapitálu vedl ke snížení příspěvku zásoby kapitálu. Navíc se od roku 2010 začal poměrně silně projevovat negativní vliv demografického vývoje. Pokles počtu obyvatel v produktivním věku je však kompenzován zvyšováním míry participace. Vzhledem ke zkracování obvyklé průměrné pracovní doby a přibližování se standardům vyspělejších ekonomik je příspěvek počtu odpracovaných hodin k růstu potenciálního produktu dlouhodobě záporný.

V následujících letech by v souvislosti se zotavováním ekonomiky mohl růst potenciálního produktu zrychlovat a v roce 2018 přesáhnout hranici 2 %. K růstu potenciálního produktu by měl nejvíce přispět růst produktivity výrobních faktorů, v menší míře pak růst zásoby kapitálu.

Produkční mezera se v poměru k potenciálnímu HDP zmenšila z –3,0 % v době vrcholící recese v roce 2013 až na –1,2 % v roce 2014. S pokračováním ekonomického oživení by se měla v průběhu roku 2015 uzavřít. Ke konci horizontu KP očekáváme kladnou produkční mezeru okolo 1 % potenciálního HDP (viz Graf 2.2).

² Pozitivní nabídkový šok v podobě poklesu ceny ropy, fiskální stimul a snaha využít do konce roku 2015 maximum alokace z fondů EU z finanční perspektivy 2007–2013.

Tabulka 2.2: Ekonomický výkon

(úroveň v mld. Kč, přírůstky v %, příspěvky k růstu v p.b.)

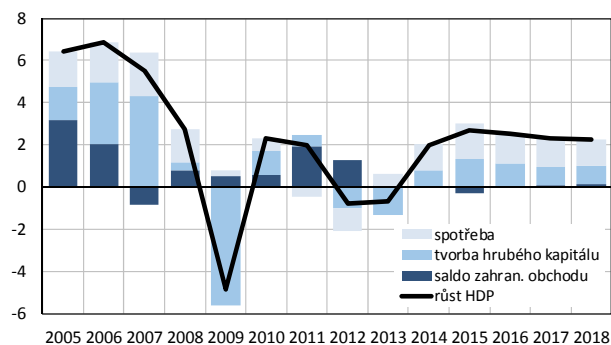
	Kód ESA	2014 úroveň	2014	2015	2016	2017	2018
			přírůstek				
Reálný HDP	B1*g	4168	2,0	2,7	2,5	2,3	2,3
Nominální HDP	B1*g	4266	4,4	4,7	4,0	3,7	3,8
Složky reálného HDP							
Výdaje na konečnou spotřebu domácností	P.3	2061	1,7	2,8	2,3	2,2	2,1
Výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí	P.3	820	2,3	1,7	1,6	1,5	1,3
Tvorba hrubého fixního kapitálu	P.51g	1065	4,5	5,3	4,2	3,2	3,2
Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností (% HDP)	P.52+P.53	-11	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Vývoz zboží a služeb	P.6	3431	8,8	5,7	6,0	6,1	6,1
Dovoz zboží a služeb	P.7	3198	9,5	6,6	6,6	6,6	6,6
Příspěvky k růstu HDP							
Domácí poptávka (efektivní)		-	2,4	3,0	2,5	2,2	2,1
Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností	P.52+P.53	-	-0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo dovozu a vývozu zboží a služeb	B.11	-	-0,1	-0,3	0,0	0,1	0,1

Pozn.: Reálné úrovně jsou v cenách roku 2013. Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností na řádku č. 6 vyjadřují podíl změny zásob k HDP v běžných cenách. Příspěvek změny stavu zásob a čistého pořízení cenností k růstu HDP je spočten z reálných hodnot.

Zdroj: ČSÚ (2015a), MF ČR (2015a). Výpočty MF ČR.

Graf 2.1: Rozklad růstu HDP

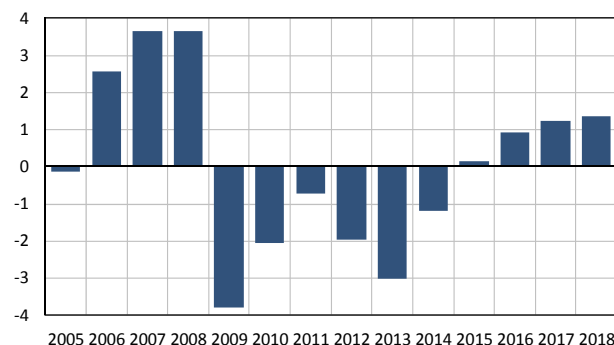
(růst v %, příspěvky k růstu v p.b.)

Zdroj: ČSÚ (2015a), MF ČR (2015a). Výpočty MF ČR.

Graf 2.2: Produkční mezera

(v % potenciálního produktu)

Zdroj: Výpočty MF ČR.

2.2.3 Ceny

Míra inflace, měřená harmonizovaným indexem spotřebitelských cen, dosáhla v roce 2014 úrovně 0,4 %, a byla tak druhá nejnižší v historii samostatné ČR. Zčásti se zde projevil netypický záporný příspěvek administrativních opatření, konkrétně regulovaných cen, kde mělo největší vliv zlevnění elektřiny. V závěru roku pak k pomalému růstu spotřebitelských cen přispěl i výrazný pokles ceny ropy. Jediným významnějším proinflačním faktorem byl v roce 2014 měnový kurz.

Rok 2015 by se měl rovněž vyznačovat velmi nízkou inflací, a to zejména vlivem příznivého nabídkového šoku v podobě poklesu ceny ropy. Administrativní opatření by měla na inflaci působit téměř neutrálně. Proinflačně by měl působit měnový kurz (ve srovnání

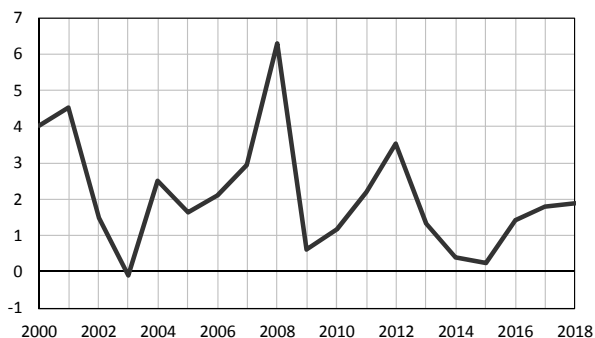
s rokem 2014 již ale méně), dále růst jednotkových nákladů práce a lepší se pozice ekonomiky v hospodářském cyklu.

Po odeznění příznivého nabídkového ropného šoku by v roce 2016 měla inflace zrychlit. Hlavní faktory by na inflaci měly působit buď neutrálně (měnový kurz, regulované ceny), nebo proinflačně (rostoucí poptávka ve spojení se zvětšující se kladnou produkční mezerou, růst ceny ropy a jednotkových nákladů práce). V důsledku protisměrného poptávkového efektu u zavedení elektronické evidence tržeb odhadujeme zanedbatelný vliv tohoto opatření na inflaci maximálně do výše 0,1 p.b. V dalších letech by se růst harmonizovaného indexu spotřebitelských cen měl přiblížit hranici 2 %.

Tabulka 2.3: Ceny zboží a služeb*(indexy 2010=100, přírůstky v %)*

	2014	2014	2015	2016	2017	2018
	úroveň		přírůstek			
Deflátor HDP	105,3	2,4	1,9	1,4	1,4	1,5
Deflátor spotřeby domácností	105,6	0,3	0,2	1,5	1,8	1,9
Harmonizovaný index spotřebitelských cen	107,7	0,4	0,2	1,4	1,8	1,9
Deflátor spotřeby vlády	102,6	1,8	0,5	0,3	0,8	0,8
Deflátor investic	103,5	1,6	0,7	0,9	0,9	0,9
Deflátor vývozu zboží a služeb	109,9	4,0	0,9	0,4	0,6	0,6
Deflátor dovozu zboží a služeb	109,4	2,4	-1,0	-0,2	0,4	0,3

Zdroj: ČSÚ (2015a), Eurostat (2015). Výpočty MF ČR.

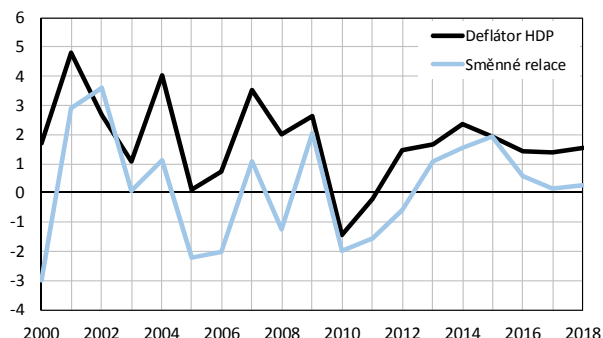
Graf 2.3: Harmonizovaný index spotřebitelských cen*(meziroční změna v %)*

Zdroj: Eurostat (2015). Výpočty MF ČR.

2.2.4 Trh práce a mzdy

Relativně příznivá hospodářská situace v roce 2014 se projevila v růstu zaměstnanosti, počet odpracovaných hodin na osobu navíc vzhledem ke své procykličnosti po dvou letech mírně vzrostl. V horizontu KP počítáme spíše s pozvolným zvyšováním zaměstnanosti, které se však v důsledku klesající populace v produktivním věku promítne do výrazného nárůstu míry zaměstnanosti. Přestože se hospodářský růst potřebný pro udržení míry nezaměstnanosti v současné době pohybuje hluboko pod dlouhodobým průměrem (cca 3 %), míra nezaměstnanosti by měla postupně klesat až na 5,3 % v roce 2018. Problematickým aspektem českého trhu práce je vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných, který bude výraznějším poklesem celkové míry nezaměstnanosti bránit.

Míra participace v ČR vykazuje proticyklický charakter. V české ekonomice totiž dominuje „efekt dodatečného pracujícího“, kdy domácnosti reagují na zhoršení finanční situace zvýšením nabídky práce. Efekty působící v opačném směru (dřívější odchody do důchodu, prodloužení rodičovské dovolené či studií apod.) jsou méně významné. Zlepšující se pozice české ekonomiky

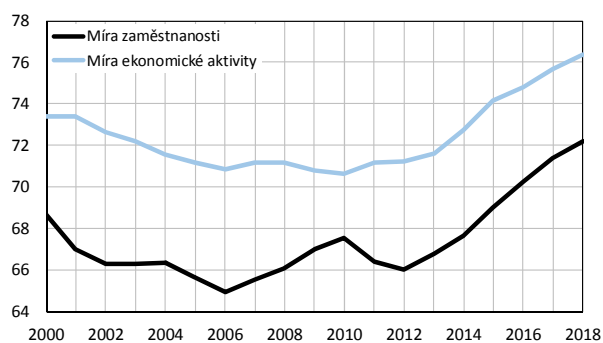
Graf 2.4: Deflátor HDP a směnné relace*(meziroční změna v %)*

Zdroj: ČSÚ (2015a). Výpočty MF ČR.

v hospodářském cyklu pak s sebou nese tlaky na snižování míry participace, nad kterými by však měly převážit strukturální faktory. Nejvýznamnější z nich jsou zvyšování statutárního věku odchodu do důchodu, které by se mělo promítnout i do zvyšování efektivního důchodového věku, a příznivá změna demografické struktury. V horizontu KP totiž narůstá podíl obyvatel ve věkových skupinách s přirozeně vysokou mírou participace (zejména ve věku 40–49), po započtení vlivu vývoje ve všech věkových skupinách pak bude demografický efekt pozitivní.

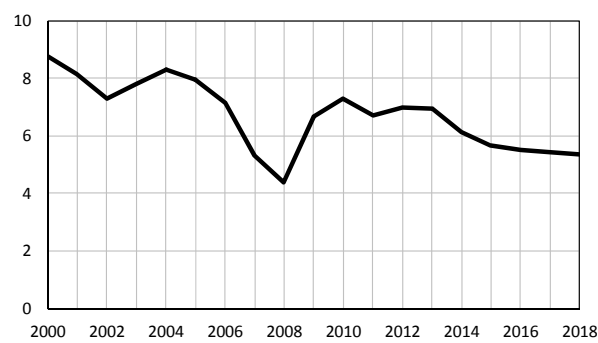
Pro rok 2015 očekáváme růst náhrad zaměstnancům ve výši 4,0 %, přičemž na mzdový vývoj bude v horizontu KP působit několik protichůdných tendencí. Zejména v roce 2015 by měla růst nominálních mezd brzdit nízká inflace. Rychle se snižující míra krátkodobé nezaměstnanosti by však mohla vést k nedostatku kvalifikovaných pracovníků v některých profesích či regionech, což by dále zvyšovalo tlaky na růst mezd. S postupným hospodářským oživením lze také očekávat zmenšování počtu hůře hodnocených pracovních pozic v šedé ekonomice.

Graf 2.5: Míra zaměstnanosti a ekonomické aktivity
(v %)

Zdroj: ČSÚ (2015c). Výpočty MF ČR.

Graf 2.6: Míra nezaměstnanosti
(v %)

Zdroj: ČSÚ (2015c). Výpočty MF ČR.

Tabulka 2.4: Zaměstnanost a náhrady zaměstnancům
(cenové úrovně v běžných cenách, přírůsteky v %)

Kód ESA	2014	2014	2015	2016	2017	2018
	úroveň	přírůstek				
Zaměstnanost (tis. osob)	5105	0,4	0,7	0,2	0,1	0,1
Zaměstnanost (mld. odpracovaných hodin)	9,1	1,0	0,2	-0,3	-0,2	-0,2
Míra nezaměstnanosti (%)	6,1	6,1	5,7	5,5	5,4	5,3
Produktivita práce na osobu (tis. CZK/osobu)	793	1,6	2,0	2,3	2,2	2,2
Hodinová produktivita práce (CZK/hod.)	441	1,0	2,5	2,8	2,5	2,5
Náhrady zaměstnancům (mld. CZK)	D.1 1711	3,2	4,0	4,1	4,4	4,1
Náhrady na zaměstnance (tis. CZK/osobu)	399	3,0	3,2	3,9	4,2	4,0

Pozn.: Zaměstnanost je v konceptu domácího pojetí z národních účtů. Míra nezaměstnanosti je v metodice VŠPS. Produktivita práce byla spočtena jako reálný HDP (v cenách roku 2013) na zaměstnanou osobu či na odpracovanou hodinu.

Zdroj: ČSÚ (2015a, 2015c). Výpočty MF ČR.

2.3 Vztahy k zahraničí a sektorové bilance

V souladu s EFC (2012) je tato subkapitola zpracována v metodice národních účtů, která na základě relace mezi investicemi a úsporami umožňuje přebytek či deficit ve vztazích k zahraničí beze zbytku rozdělit mezi jednotlivé ekonomické sektory. Od analogické, běžně používané metodiky běžného účtu platební bilance, se liší např. aktualizací a zatříděním některých položek.

V roce 2014 zaznamenala česká ekonomika poprvé v historii samostatné ČR kladné čisté půjčky/výpůjčky vůči nerezidentům ve výši 1,0 % HDP, a stala se tak vývozcem kapitálu.

Přebytek bilance zboží a služeb pokračoval v setrvalém nárůstu na 6,9 % HDP. Dlouhodobě deficitní bilance primárních důchodů, která je ovlivňována převážně rozdělovanými důchody společností pod zahraniční kontrolou, dosáhla mírné zlepšení o 0,4 p. b. na -7,7 % HDP. Bilance běžných transferů byla deficitní ve výši 1,0 % HDP a přebytek kapitálových transferů dosáhl 1,8 % HDP.

V roce 2015 by se měl přebytek čistých půjček/výpůjček zvýšit na cca 2,1 % HDP vlivem dvou příznivých jednorázových faktorů. Nízké ceny ropy by měly přispět k dalšímu navýšení přebytku bilance zboží a snaha o maximalizaci využití prostředků z fondů EU z finanční perspektivy 2007–2013 zřejmě povede k vyššímu přebytku bilance kapitálových transferů.

V dalších letech by se přebytek salda čistých půjček/výpůjček vůči nerezidentům v poměru k HDP měl pohybovat okolo 1 % HDP s mírně klesající tendencí. Očekáváme další expanzi přebytků bilance zboží a služeb a deficitů bilance primárních důchodů.

Z hlediska sektorových bilancí by při snižujícím se poměru deficitu sektoru vládních institucí k HDP měly přebytky soukromého sektoru dosáhnout 4,0 % HDP v roce 2015 a poté postupně klesat k 1,4 % HDP v roce 2018.

Tabulka 2.5: Rozklad změny čisté finanční pozice*(v % HDP)*

	Kód ESA	2014	2015	2016	2017	2018
Čisté půjčky/výpůjčky vůči nerezidentům	B.9	1,0	2,1	1,0	0,9	0,8
Bilance zboží a služeb		6,9	7,8	8,0	8,0	8,1
Bilance primárních důchodů a transferů		-7,7	-7,9	-8,2	-8,4	-8,7
Bilance kapitálových transferů		1,8	2,2	1,2	1,3	1,5
Čisté půjčky/výpůjčky soukromého sektoru	B.9	2,9	4,0	2,3	1,7	1,4
Čisté půjčky/výpůjčky vládního sektoru	B.9	-2,0	-1,9	-1,2	-0,8	-0,6
Statistická diskrepance		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Pozn.: Údaje z národních účtů. Pro čisté půjčky/výpůjčky vládního sektoru je rok 2014–2015 notifikace, rok 2016–2018 výhled.

Zdroj: ČSÚ (2015a). Výpočty MF ČR.

3 Hospodaření sektoru vlády – deficit a dluh

Po ukončení postupu při nadměrném schodku se vláda zaměřila na podporu hospodářského růstu. To přispívá k postupně se uzavírající mezeře výstupu. Jedním z hlavních stimulů v roce 2015 má být i fiskální podnět podpořený dočerpáváním prostředků EU z programového období 2007–2013. Využití těchto prostředků se v roce 2014 výrazně zrychlilo a podobný vývoj se očekává i letos. Po uzavření mezery výstupu počítá vláda se strategií pozvolné konsolidace a faktického dosažení střednědobého rozpočtového cíle na konci horizontu KP.

3.1 Aktuální vývoj financí sektoru vládních institucí

3.1.1 Hospodaření v roce 2014

Podle předběžných údajů ČSÚ dosáhlo hospodaření vládního sektoru v roce 2014 deficitu ve výši 2,0 % HDP, ve srovnání s rokem 2013 se tak jedná o schodek vyšší o 0,8 p.b. Výsledné saldo bylo ovlivněno výrazným způsobem jak nově zahrnutými finančními institucemi vládního sektoru (Fond pojištění vkladů v roce 2014 vyplácel náhrady klientům zkrachovalých družstevních záložen ve výši 14,7 mld. Kč), tak výrazným jednorázovým akruálním výpadkem spotřebních daní a znovunastartováním investiční aktivity. Fiskální úsilí pak činilo cca -1,5 p.b., neboť většina výše zmíněných vlivů se výrazně promítá do strukturálního salda.

Celkový nárůst příjmů v roce 2014 dosáhl 2,6 %. Příjmy z daní a příspěvků na sociální zabezpečení vzrostly o 2,4 %, přičemž čistě z daňových příjmů šlo nejvíce o přímé daně. Podíl celkových příjmů na HDP pak poklesl o 0,7 p.b. na 40,1 % HDP.

Nepřímé daně se z hlediska výnosu jako celek vyvíjely nepříznivě (pokles o 1,7 %), a to vlivem vývoje spotřebních daní z tabákových výrobků. V průběhu roku 2014 totiž bylo schváleno opatření zavádějící omezení doprodeje tabákových nálepek s bezprostředně předcházející sazbou, a v důsledku toho byl výrazně redukován motiv k předzásobení se. Jelikož spotřební daň z tabákových výrobků je splatná cca 2 měsíce od objednání tabákových nálepek, dochází při aktualizaci příjmů z této daně k posunu zpět právě o 2 měsíce. Proto například velmi příznivý leden a únor roku 2014, kde bylo v inkasu patrné výrazné předzásobení, byly přesunuty do výnosu roku 2013. Naopak výrazně meziročně horší (téměř o 17 mld. Kč) první dva měsíce roku 2015 byly zahrnuty do roku 2014. Celkový akruální výpadek výnosu této daně pak činil přibližně 24 mld. Kč. Jednalo se ovšem o jednorázový efekt, který by měl v tomto roce pominout. Dalšími opatřeními ovlivňujícími vývoj spotřebních daní ve výši cca 0,1 % HDP byly zaprvé snížení odvodu z energie vyrobené ze slunečního záření, kdy došlo k redukci sazby a k prodloužení doby platnosti opatření, a zadruhé meziroční pokles vratky spotřební daně z minerálních olejů pro zemědělské prvovýrobce.

Naopak velmi pozitivní vývoj nastal u výnosu daně z přidané hodnoty, jehož meziroční nárůst přesáhl 5 %, a reflektoval tak nastartovaný trend vyššího výběru

daní vlivem postupného zavádění opatření proti daňovým únikům.

Výběr přímých daní vzrostl proti roku 2013 o 7,2 %, a to především v důsledku velmi příznivého vývoje daně z příjmů právnických osob odrážejícího ekonomické oživení. Výnos daně z příjmů fyzických osob vzrostl o 4 %. Saldo v roce 2014 bylo výrazným způsobem negativně ovlivněno vratkami slev na poplatníka pro pracující důchodce na základě nálezu Ústavního soudu (vliv cca 0,2 % HDP). Ostatní diskreční vlivy byly již méně významné a z velké části se navzájem kompenzovaly.

Zvýšení příjmových sociálních příspěvků o 3,6 % bylo do značné míry ovlivněno zvýšením platby za státní pojištěnce ve výši přesahující 6 mld. Kč. Jedná se o výdaj státního rozpočtu a zároveň příjem subsektoru fondů sociálního zabezpečení (zdravotní pojišťovny). Na samotné saldo má pak vliv až úhrada zdravotních pojišťoven zdravotnickým zařízením za péči.

Relativně nejvíce meziročně vzrostly, vlivem výrazného nárůstu investic z evropských zdrojů, příjmové kapitálové transfery (velikostně ovšem jde o řádově menší položku než daňové příjmy), a to o 25,4 %. Celkové saldo je pak ovlivněno pouze o část národního financování. Jedná se o akruální příjem, který zobrazuje objem proinvestovaných evropských zdrojů v daném roce. Příjmy roku 2014 pak byly ještě pozitivně ovlivněny výnosy z prodeje licencí kmitočtových pásem mobilním operátorům ve výši 8,5 mld. Kč.

Celkové výdaje vzrostly o 4,7 %, přičemž dosáhly úrovně 42,0 % HDP, což představuje mírný nárůst ve srovnání se skutečností roku 2013.

Nominální výdaje vládních institucí na konečnou spotřebu vzrostly o 3,3 %, tento růst byl tažen především vývojem naturálních sociálních dávek (zejména platbami zdravotních pojišťoven za zdravotní péči), které vzrostly oproti roku 2013 o více než 6 %. Pojišťovny využívaly prostředky navýšené formou úhrad za státní pojištěnce a kompenzovaly zdravotnickým zařízením výpadek příjmů v souvislosti s rušením regulačních poplatků ve zdravotnictví. Navýšeny byly i výdaje na úhradu za lůžkovou péči. Dále vzrostly náhrady zaměstnancům o 3,5 %, na nárůst mělo vliv zvýšení platů ve státní správě (dopad cca 0,1 % HDP). Mezi spotřeba

(nákupy zboží a služeb vládního sektoru) se ve srovnání s rokem 2013 vyvíjela umírněně, její růst dosáhl pouze 1,7 %.

Mírným tempem rostly výdaje na peněžitě sociální dávky (cca 2 %) i při výše zmiňovaném navýšení platby za státního pojištění do systému veřejného zdravotního pojištění. Vliv zde mělo především výrazné omezení valorizace důchodů.

O více než 17 % se zvýšily vládní investice. Rostly především investice místních vládních institucí (nicméně k růstu došlo i v ústřední vládě) financovaných jak z evropských, tak i z národních zdrojů.

Výraznou měrou narostly i výdajové dotace (hlavně kapitálové transfery a dotace na produkci). V případě dotací na produkci šlo o navýšení dotace na obnovitelné zdroje ve výši 0,1 % HDP a u kapitálových transferů o již zmíněný výdaj Fondu pojištění vkladů klientům zkrachovalých družstevních záložen s celkovým efektem cca 0,3 % HDP.

Rok 2014 tak lze hodnotit, i přes jednorázový výrazný výpadek tabákových daní a náhrady Fondu pojištění vkladů (dohromady 0,9 % HDP), prizmatem výše uvedeného pozitivně. Bez těchto vlivů by tak byl výsledek lepší než v roce 2013. Deficit se udržel bezpečně pod hranicí 3 % HDP a byla obnovena investiční aktivita. Ta po několikaletém poklesu od roku 2009 opět vzrostla, čímž se dostala na úroveň roku 2011, a to i přes výrazně lepší strukturální saldo.

3.1.2 Hospodaření v roce 2015

V roce 2015 očekáváme mírné zlepšení deficitu vládního sektoru na 1,9 % HDP. Záporné fiskální úsilí minulého roku by se mělo značným způsobem redukovat na -0,3 p.b.

V roce 2015 očekáváme akceleraci příjmů o 5,2 % na hodnotu 40,3 % HDP, což představuje oproti předcházejícímu roku mírný nárůst. Samotné daňové příjmy a příjmy na sociální zabezpečení by měly vzrůst o 3,8 %.

Výběr nepřímých daní by se měl zvýšit o 3,5 %, a to vlivem skokového navýšení výnosu spotřebních daní z tabákových výrobků, který by se měl po propadu v minulém roce dostat zpět k hodnotě svého dlouhodobého trendu, který kopíruje velikost spotřeby tabákových výrobků. Mírnějším tempem 1,5 % by měl růst výnos daně z přidané hodnoty, který je v tomto roce brzděn zavedením druhé snížené sazby ve výši 10 % na léky, knihy a nenahraditelnou dětskou výživu.

Výběr přímých daní by měl oproti roku 2014 vzrůst o 3,4 % a podobně jako v minulém roce by měl být tažen primárně výnosem daní z příjmů právnických osob, s očekávaným růstem okolo 5 %. Sociální příspěvky vzrostou patrně o více než 4 %, čímž budou do

značné míry kopírovat nárůst objemu mezd a platů v ekonomice.

Zvýšení o více než 16 % očekáváme i u příjmových důchodů z vlastnictví vlivem nárůstu příjmů ze státem vlastněných společností. Vyšší oproti minulému roku by měl být i příjem z převodu zisků ze společnosti Lesy ČR, s. p.

Podobně jako v minulém roce očekáváme nejvýraznější skok u příjmových transferových položek díky více než 45% nárůstu kapitálových transferů z EU, vlivem evropských investic.

Výdaje vládního sektoru vzrostou dle predikce ve srovnání s rokem 2014 o 4,9 %, a dosáhnou tak hodnoty 42,1 % HDP. V poměru k HDP tak budou v podstatě stagnovat.

Výdaje na konečnou spotřebu by měly zpomalit svůj růst na 2,2 %, nejvíce by k jejich dynamice měl přispět nárůst mezd a platů ve vládním sektoru o 3,7 %. Naturní sociální dávky meziročně výrazně zpomalí svou dynamiku na 2,8 %. V roce 2015 jsou tyto výdaje opět posilovány kompenzací příjmů zdravotnickým zařízením v souvislosti s rušením regulačních poplatků ve zdravotnictví; na druhou stranu by jejich vývoj měla zpomalovat snížená sazba daně z přidané hodnoty na léky. Mezispotřeba by se měla zvýšit o 1,5 %, měla by tedy růst podobně nízkým tempem jako v minulém roce.

Sociální dávky by měly růst rychlejším tempem (4,3 %) oproti minulému roku, jehož příčinou je vyšší valorizace důchodů.

Znatelně klesat by měly úrokové výdaje vládního sektoru, a to jak díky stabilizaci zadlužení vládního sektoru, tak díky poklesu výnosů českých vládních dluhopisů mj. odrážejícím pozitivní vnímání ČR na finančních trzích a přebytek likvidity. U splatných dluhopisů tedy dochází k jejich postupnému nahrazování dluhopisy s nižší úrokovou sazbou.

K poklesu by mělo dojít i u dotačních a transferových výdajových položek, a to především vlivem kapitálových transferů, které měly v roce 2014 vysokou srovnávací základnu vinou výdajů Fondu pojištění vkladů na výplatu za zkrachovalé družstevní záložny.

Podobně jako v roce 2014 se i letos očekává vysoká dynamika vládních investic, zejména z evropských zdrojů. Tvorba hrubého fixního kapitálu by měla vzrůst o cca 29 % a bude odrážet snahu dočerpát co nejvíce prostředků z programového období 2007–2013, což v souvislosti s pravidlem N+2 musí být učiněno do konce tohoto roku. Součástí investičních výdajů v roce 2015 je i jednorázová imputace z titulu pronájmu nadzvukových letounů JAS-39 Gripen ve výši 10,5 mld. Kč a o tuto částku je ovlivněn deficit i dluh.

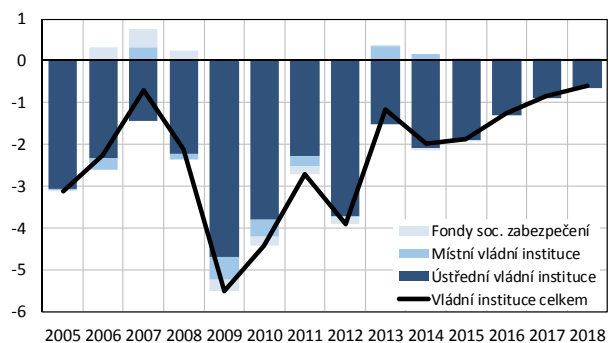
3.2 Střednědobý rozpočtový výhled

Pro období střednědobého výhledu počítáme s výrazně lepšími výsledky hospodaření sektoru vládních institucí a poklesem deficitu z 1,2 % HDP v roce 2016 na 0,6 % HDP v roce 2018. Tento trend očekáváme na základě kladného fiskálního úsilí vlády a předpokládané zlepšující se makroekonomické situace projevující se kladnými příspěvky cyklické složky salda.

Současné nastavení fiskální politiky je dáno na jedné straně vládou schváleným deficitem pro státní rozpočet na rok 2016 a návrhem střednědobého výdajového rámce na roky 2016–2018, na straně druhé pak předpoklady o vývoji ostatních jednotek vládního sektoru. Hospodaření vládního sektoru bylo vždy silně ovlivňováno saldem ústřední vlády (Graf 3.1), což se s největší pravděpodobností nezmění ani v budoucnu. V souvislosti s předpokladem o postupném rozšiřování kladné produkční mezery v letech výhledu lze navíc předpokládat vyšší příjmy jednotek sektoru vládních institucí z inkasa daňových titulů citlivých na průběh hospodářského cyklu.

Graf 3.1: Salda subsektorů vládních institucí

(v % HDP)

Pozn.: Rok 2014–2015 notifikace. Rok 2016–2018 výhled.

Zdroj: ČSÚ (2015b). Výpočty MF ČR.

3.2.1 Očekávaný vývoj příjmů

Vláda ČR nepočítá v období výhledu se zvyšováním daňového zatížení prostřednictvím růstu statutárních daňových sazeb. Výjimky představují pouze růst zdanění tabákových výrobků a rovněž plánované zvýšení zdanění hazardu. Dynamický meziroční růst daňových příjmů (včetně příspěvků na sociální zabezpečení), který by měl v letech výhledu v průměru přesahovat 4 %, tak bude tažen primárně autonomním růstem příslušných makroekonomických základů, podpořeným zvýšením efektivity výběru daní a účinnějším zamezováním daňovým únikům. Následující text stručně představuje konkrétní rozpočtové dopady připravovaných opatření, jejich detailnější popis je obsahem subkapitoly 6.1.

Inkaso daně z příjmů fyzických osob bude pozitivně ovlivněno očekávaným vývojem objemu mezd a platů v ekonomice. Z diskrečních opatření došlo od počátku roku 2015 k navýšení slevy na dani pro rodiny s více dětmi. K dalšímu daňovému zvýhodnění rodin s dětmi

dojde i v roce 2016, kdy bude sleva na druhé dítě navýšena o 1 200 Kč ročně a na třetí a další dítě o 3 600 Kč ročně ve srovnání s aktuálně platným stavem. Tato úprava bude mít negativní efekt na daňový výnos ve výši cca 1 mld. Kč ročně.

V důsledku zavedení elektronické evidence tržeb očekáváme navýšení objemu priznaných příjmů u fyzických osob podnikajících v dotčených odvětvích. V predikci tak počítáme se zvýšením výběru osobní důchodové daně o cca 3 mld. Kč v roce 2016 a o další asi 2 mld. Kč v roce 2017 v souladu s postupným naběhem povinnosti on-line vykazovat tržby v jednotlivých odvětvích.

U příspěvků na sociální a zdravotní pojištění, jakožto rozpočtově nejvýznamnější položky pro sektor vlády, očekáváme v letech výhledu růst výnosu v průměru o 4,1 %, který de facto kopíruje predikci růstu mezd a platů. Mírné zvýšení výnosu (o 1 až 1,5 mld. Kč od roku 2016) je očekáváno v důsledku nárůstu daňového základu u podnikajících osob po zavedení elektronické evidence tržeb. Od roku 2016 dochází ke zrušení systému důchodového spoření (viz kapitola 5), což zvýší příjmy z důchodového pojištění o cca 0,8 mld. Kč.

Scénář aktualizace KP počítá s příjmy z úrazového pojištění poskytovaného prostřednictvím sektoru vlády od roku 2017. Příjmy z tohoto titulu by měly v prvním roce dosáhnout 5,8 mld. Kč, po očištění o plánované výdaje na dávky úrazového pojištění pak 0,9 mld. Kč.

Vyšší dynamika domácí ekonomiky se pozitivně projeví i ve výnosu daně z příjmů právnických osob, kde počítáme s přírůstkem v rozmezí 4–5 % ročně. Rovněž u tohoto daňového titulu by se mělo mírně zvýšit inkaso v souvislosti se zavedením elektronické evidence tržeb (cca o 1,2 mld. Kč v roce 2016 a dodatečných 0,8 mld. Kč v roce 2017). Od roku 2016 bude výnos korporátní daně mírně zatížen zřízením národního rezolučního fondu, do kterého budou muset odvádět finanční příspěvky všechny banky podle toho, jak jsou riziková jejich portfolia. V důsledku tohoto opatření se sníží daňový základ bank a jejich odvod na dani z příjmů právnických osob klesne o cca 0,5 mld. Kč. Vyjma dalších dvou opatření se zcela marginálním fiskálním efektem (daňově uznatelné výdaje na založení a provoz zaměstnavatelských mateřských škol, omezení možnosti využívat 5 % sazbu při zdanění investičních fondů) nejsou aktuálně předložena žádná další legislativní opatření s dopadem na výnos této daně.

U výnosu daně z přidané hodnoty očekáváme akceleraci na průměrné tempo ve výši 5,5 % v období let 2016–2018. Vedle pozitivního vlivu v podobě stabilního růstu domácí spotřeby bude právě inkaso daně z přidané hodnoty nejvíce ovlivněno novými opatřeními vlády.

Tabulka 3.1: Dopady opatření omezujících daňové úniky*(meziroční diskreční opatření, v mld. Kč)*

	2015	2016	2017	2018
Daň z příjmů fyzických osob	-	3,1	1,9	-
Daň z příjmů právnických osob	-	1,2	0,8	-
Příspěvky na sociální zabezpečení	-	1,0	0,5	-
Daň z přidané hodnoty	-	13,8	4,2	3,0
Celkem	-	19,1	7,4	3,0

Zdroj: MF ČR.

V roce 2016, tedy v prvním roce fungování dvou klíčových opatření v boji s daňovými úniky, očekáváme zvýšení výběru daně z přidané hodnoty o 10 mld. Kč v důsledku zavedení povinnosti kontrolního hlášení a o cca 3,8 mld. Kč díky institutu elektronické evidence tržeb. Náběh efektu plynoucího z těchto opatření pro vládní rozpočty očekáváme i v dalších letech výhledu. V roce 2017 predikujeme diskreční růst příjmů ve výši 4,2 mld. Kč (při přibližně rovnoměrném rozložení mezi obě jmenovaná opatření) a v roce 2018 růst o dodatečné 3 mld. Kč v důsledku povinnosti kontrolního hlášení. V období let 2016–2018 tedy očekáváme kumulativní nárůst inkasa daně z přidané hodnoty o cca 53 mld. Kč jako výsledek zvýšené efektivity výběru daní.

V souvislosti s návrhem na zavedení elektronické evidence tržeb je rovněž diskutován návrh na přeřazení služeb stravování ze základní do 15% snížené sazby daně z přidané hodnoty, což má za cíl kompenzovat možný tlak na zvýšení cen, které bylo v tomto segmentu vyhodnoceno jako rizikový faktor.

U ostatních daní ze spotřeby počítáme s aktivními opatřeními u zdanění tabákových výrobků. Vládní návrh novely zákona o spotřebních daních nastavuje trajektorii zvyšování daňového zatížení tabákových výrobků (v souladu s evropskou legislativou) až do roku 2018. Efekty na meziroční růst výnosu spotřebních daní by měly být cca 3,3 mld. Kč v roce 2016 a 1–1,5 mld. Kč v každém z dalších dvou let výhledu. Vzhledem k absenci dalších diskrečních změn očekáváme v letech 2016–2018 průměrný růst výnosu spotřebních daní o 1 %.

Vláda také připravuje soubor opatření v oblasti zdanění hazardu, který by měl vést ke zvýšení příjmů vládního sektoru o 2,5 mld. Kč počínaje rokem 2016. Pro období střednědobého výhledu nepočítáme s žádnými mimořádnými příjmy rozpočtů sektoru vládních institucí.

3.2.2 Očekávaný vývoj výdajů

V roce 2016 očekáváme při mírném nominálním poklesu celkového objemu vládních výdajů snížení jejich podílu na HDP o 1,7 p.b. na hodnotu 40,5 % HDP. Mírný pokles podílu predikujeme i v dalších dvou letech výhledu. Na výdajové straně nepočítáme v letech výhledu s legislativními změnami, které by měly významnější dopad na deficit vládního sektoru.

U výdajů na konečnou spotřebu vládních institucí předpokládáme v letech 2016–2018 průměrný růst lehce převyšující 2 %, tedy obdobnou dynamiku jako v roce 2015. Růst výdajů bude tažen především naturálními sociálními dávkami, kde po odstranění restrikcí předchozích vlád počítáme s růstem převyšujícím 3,5 % a udržením jejich konstantního podílu na HDP.

Po, z pohledu vývoje po roce 2009, nadstandardním růstu prostředků na náhrady zaměstnancům v roce 2014 a predikci pro rok 2015, počítáme v roce 2016 s vládou schváleným nárůstem objemu mezd a platů ve státní správě o 3 %. Výdaje na peněžitě sociální dávky by v letech výhledu měly růst průměrným ročním tempem ve výši 2,9 %, což způsobí pokles jejich poměru na HDP. Dynamika bude tažena především výdaji na penzijní dávky. Po mimořádně zvýšené valorizaci v letošním roce se budou v dalších letech penze valorizovat dle vzorce platného do roku 2012. Do celkového zvyšování vyplácených důchodů tak bude plně promítnut růst spotřebitelských cen a třetina růstu reálných mezd bez možnosti vlády zvýšit tyto výdaje nad minimální zákonnou mez. Vzhledem k očekávanému pozitivnímu vývoji domácí ekonomiky a zvyšování zaměstnanosti počítáme v predikci s nižším růstem ostatních, nepenzijních sociálních dávek ve srovnání s minulým obdobím.

V roce 2016 očekáváme výrazný pokles výdajů na tvorbu hrubého fixního kapitálu (meziročně o cca 22 %), což bude způsobeno jednak jednorázovým zahrnutím pronájmu letounů JAS-39 Gripen do investic vládního sektoru v roce 2015 (dle metodiky ESA 2010), jednak skokovým poklesem investic spolufinancovaných z prostředků EU. Pro rok 2016 predikujeme realizaci investic spolufinancovaných z prostředků EU v přibližně poloviční výši ve srovnání s očekáváním pro rok 2015, který je posledním rokem, kdy je možnost dočerpání podpory alokovanou pro ČR v rámci programového období 2007–2013. V dalších dvou letech již předpokládáme opětovný postupný náběh investic spolufinancovaných z prostředků EU. V letech 2017 a 2018 tak očekáváme meziroční přírůstky nominální tvorby hrubého fixního kapitálu na úrovni 5 %.

Pro období let 2016–2018 předpokládáme nízký růst výdajů na úrokové platby, který by měl být způsoben příznivou situací na finančních trzích.

Tabulka 3.2: Struktura diskrečních opatření v letech 2015–2018*(meziroční diskreční opatření, v mld. Kč)*

	2015	2016	2017	2018
Opatření na příjmové straně	-9,0	25,2	14,0	4,4
Daň z příjmů fyzických osob	-3,6	2,4	1,9	-
Daň z příjmů právnických osob	0,1	0,7	0,7	-
Příspěvky na sociální zabezpečení	3,6	3,6	6,4	-
Daň z přidané hodnoty	-4,2	13,5	4,0	3,0
Spotřební daně	2,8	3,3	1,1	1,4
Zdanění hazardu	-	2,5	-	-
Ostatní	-7,7	-0,8	-0,1	-
Opatření na výdajové straně	-12,3	-5,5	-5,1	-0,1
Peněžité sociální dávky	-5,7	-0,1	-5,0	-
Náhrady zaměstnancům	-8,4	-5,4	-0,1	-0,1
Zdravotnictví	-4,1	-	-	-
Ostatní	6,0	-	-	-
Celkem	-21,3	19,7	8,8	4,3
	<i>% HDP</i>			
	-0,5	0,4	0,2	0,1

Zdroj: MF ČR.

Na druhé straně bude příznivě působit plánovaná struktura dluhového portfolia a efektivní řízení likvidity. Průměrný růst úrokových nákladů o cca 3 % ročně v období střednědobého výhledu by měl stabilizovat podíl nákladů na obsluhu dluhu přibližně na úrovni 1,1 % HDP, přičemž nominální výši výdajů na obsluhu vládního dluhu v roce 2018 očekáváme v obdobné výši jako v roce 2014.

3.2.3 Srovnání záměrů se scénářem autonomního vývoje

Záměry hospodářské politiky ve srovnání s autonomním scénářem, tedy scénářem, kdy je brán v úvahu pouze aktuálně platný stav, prezentuje Tabulka 3.3.

V současné době jsou diskreční opatření omezena téměř výhradně na příjmovou stranu vládních rozpočtů. Opatření, která se připravují, jsou zejména zavedení elektronické evidence tržeb (s možným sjednocením sazby daně z přidané hodnoty u restauračních služeb na 15 %), kontrolní hlášení, zvýšení spotřební daně z tabákových výrobků a zvýšení zdanění hazardu. Na

výdajové straně uvažujeme zvýšení objemu mezd a platů ve státní správě o 3 % v roce 2016.

Za předpokladu, že by tato opatření nebyla schválena, by příjmy vládního sektoru byly nižší o 0,5 % HDP v roce 2016, o 0,7 % HDP v roce 2017 a o 0,8 % HDP v roce 2018. Výdajová strana je v celém horizontu programu pro oba scénáře téměř shodná. Schodek sektoru vládních institucí by bez diskrečních opatření byl v roce 2016 o cca 0,5 % HDP vyšší, v roce 2017 o 0,6 % HDP vyšší a 2018 o 0,7 % HDP vyšší. Obdobný obrázek dostaneme i po očištění celkového salda o vliv cyklu a jednorázových opatření.

V současné době je zvažováno v rámci novely Zákoníku práce (zákon č. 262/2006 Sb.) zrušení systému úrazového pojištění fungujícího v rámci sektoru vlády. Tuto úpravu neuvažujeme ani v jednom scénáři. Je však třeba poznamenat, že na výsledky by to mělo marginální dopad, protože systém úrazového pojištění byl koncipován s malým kladným dopadem na saldo vládního sektoru.

Tabulka 3.3: Srovnání autonomního scénáře se záměry fiskální politiky

(v % HDP)

	2015	2016	2017	2018
Celkové příjmy	40,3	39,2	39,4	39,4
Celkové příjmy bez vlivu diskrečních opatření	40,3	38,7	38,7	38,6
Kumulativní diskreční opatření na příjmové straně	-	0,5	0,7	0,8
Celkové výdaje	42,1	40,5	40,3	40,0
Celkové výdaje bez vlivu diskrečních opatření	42,1	40,4	40,2	39,9
Kumulativní diskreční opatření na výdajové straně	-	0,1	0,1	0,1
Saldo sektoru vládních institucí po započtení vlivu diskrečních opatření	-1,9	-1,2	-0,8	-0,6
Saldo sektoru vládních institucí bez vlivu diskrečních opatření	-1,9	-1,7	-1,5	-1,3
Celková výše kumulativních diskrečních opatření	-	0,5	0,6	0,7

Pozn.: Autonomní scénář je scénář bez jakýchkoliv dodatečných vlivů vlády, tj. bere v úvahu pouze aktuálně platný stav, tedy může obsahovat dopady diskrečních opatření již schválených v minulosti. Základní scénář je scénář včetně připravovaných diskrečních opatření vlády, které jsou promítnuty ve fiskální predikci a tvoří fiskální strategii vlády. Diskreční opatření v této tabulce obsahují všechny neautonomní změny, tj. i takové, které saldo nejenom zlepšují, ale i zhoršují. Diskreční opatření jsou v letech 2015–2018 zachycena kumulativně, tedy projevují se v nich změny z předchozích let.

Zdroj: MF ČR.

3.3 Strukturální saldo, fiskální pozice

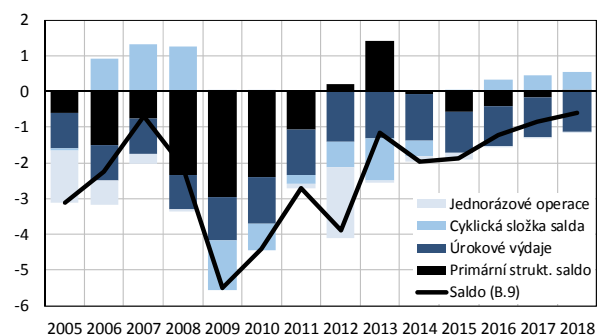
Strukturální saldo v roce 2014 dosáhlo hodnoty $-1,4$ % HDP, v letošním roce očekáváme jeho zhoršení k úrovni $-1,7$ % HDP. V letech výhledu by se strukturální saldo mělo postupně zlepšovat k $-1,1$ % HDP v roce 2018 především v důsledku opatření na straně příjmů (viz subkapitola 3.2). Úrokové výdaje by se v relativním vyjádření měly po mírném poklesu stabilizovat na hodnotě $1,1$ % HDP. Důsledkem toho se bude primární strukturální saldo vyvíjet obdobným způsobem jako saldo strukturální.

V roce 2014 byl nejvýznamnějším jednorázovým opatřením na příjmové straně příjem z aukčního prodeje kmitočtových pásem ve výši 8,5 mld. Kč. Nejvýznamnějším jednorázovým výdajem v roce 2014 byla úhrada 14,7 mld. Kč z Fondu pojištění vkladů. V letech 2015–2018 s žádným jednorázovým opatřením na straně příjmů nepočítáme. Nejvýznamnějším opatřením na výdajové straně je zahrnutí jistiny pronájmu letounů JAS-39 Gripen, účtované jednorázově ve výši 10,5 mld. Kč v roce 2015. V letech 2015–2016 dále předpokládáme výdajové kapitálové transfery za státní záruky ve výši 1 mld. Kč ročně a v letech 2015–2018 výdaje na úroky ze státních záruk, které nepřesahují částky 1 mld. Kč ročně.

Graf 3.2 (detailněji Tabulka P.5) zachycuje vývoj cyklické složky deficitu, tedy vliv položek, u nichž je patrná citlivost na pozici ekonomiky v průběhu hospodářského cyklu. Od 2. pololetí 2013 nastalo s postupným oživováním ekonomiky uzavírání záporné produkční mezery (viz Graf 2.2), které by mělo být završeno v letošním roce. Pro léta 2016–2018 očekáváme rozšiřování kladné produkční mezery. Předpokládáme tím, že dojde ke zvýšení cyklické složky salda z $-0,4$ % HDP v roce 2014 na $0,5$ % HDP v roce 2018.

Graf 3.2: Dekompozice salda vládního sektoru

(v % HDP)

Zdroj: ČSÚ (2015b). Výpočty MF ČR.

3.3.1 Fiskální úsilí a výdajové pravidlo Paktu o stabilitě a růstu

Hodnoty strukturálního salda a fiskálního úsilí v letech 2014–2018 znázorňuje Tabulka 3.5. Od roku 2014 vláda ustoupila od restriktivní fiskální politiky, která ohrožovala křehké hospodářské oživení, přičemž ukončení určitých přechodných opatření a posílení investiční aktivity, spojené s obnovením čerpání dotací z fondů EU, vedou k dočasnému prohloubení strukturálního salda až na $-1,7$ % HDP v roce 2015. V letech 2016–2018 by se již ekonomika měla pohybovat v kladné produkční mezeře, a proto by mělo být nastavení fiskální politiky vlády opět mírně konsolidační, zajišťující zdravý vývoj financí vládního sektoru (tzn. vést k dosažení střednědobého rozpočtového cíle).

Pohled na fiskální úsilí a strukturální saldo v letech 2016–2018 doplňuje i výdajové pravidlo Paktu o stabilitě a růstu, které porovnává růst upravených reálných výdajů vládního sektoru s průměrným růstem potenciálního produktu. V případě, že země není na svém střednědobém rozpočtovém cíli, je průměrný růst potenciálního produktu (pro ČR $1,6$ %) snížen o konvergenční doložku (pro ČR $1,2$ p.b.), která zaručuje

je zlepšování strukturálního salda o 0,5 p.b. ročně. Srovnání za předpokladu, že by referenční hodnoty růstu potenciálního produktu a konvergenční doložky z EK (2013), určené pro léta 2014–2016, zůstaly platné i pro roky 2017 a 2018, podává Tabulka 3.4.

Tabulka 3.4: Růst upravených reálných výdajů a výdajové pravidlo Paktu o stabilitě a růstu

(růst v %)

	2016	2017	2018
Reálné upravené výdaje	4,1	1,5	1,0
Výdajové pravidlo Paktu	0,5	0,5	0,5

Zdroj: EK (2013). Výpočty MF ČR.

Tabulka 3.5: Strukturální saldo a fiskální úsilí

(% HDP, p.b. HDP)

		2014	2015	2016	2017	2018
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	-2,0	-1,9	-1,2	-0,8	-0,6
Strukturální saldo sektoru vládních institucí	% HDP	-1,4	-1,7	-1,5	-1,3	-1,1
Fiskální úsilí	p.b. HDP	-1,5	-0,3	0,2	0,2	0,2

Zdroj: ČSÚ (2015b). Výpočty MF ČR.

3.4 Dluh vládních institucí, strategie a stabilita státního dluhu

V roce 2015 očekáváme nominální hodnotu vládního dluhu ve výši 1828,6 mld. Kč (tj. 40,9 % HDP). Její nárůst z hodnoty 1816,1 mld. Kč na konci roku 2014 bude primárně dán zahrnutím jistiny v souvislosti s pronájmem nadzvukových letadel JAS-39 Gripen ve výši 10,5 mld. Kč.

Ve srovnání s loňskou aktualizací KP došlo ke změně struktury a trendu vývoje vládního dluhu. Součástí vládního sektoru jsou nyní na základě doporučení Eurostatu i vybrané finanční instituce (Česká exportní banka, Českomoravská záruční a rozvojová banka, Exportní garanční a pojišťovací společnost a Fond pojištění vkladů), které zvyšují úroveň konsolidovaného dluhu o necelých 50 mld. Kč.

Z hlediska trendu se relativní míra zadlužení vládního sektoru v posledních letech výrazně zlepšuje. V roce 2014 byl dokonce poprvé od roku 2007 zaznamenán pokles dluhové kvóty, a to na 42,6 %. ČR se stále řadí mezi relativně nejméně zadlužené země v EU. Úroveň dluhové kvóty je v bezpečné vzdálenosti jak od kritéria pro dluh Paktu o stabilitě a růstu, tak i pod limitem návrhu národního dluhového pravidla (viz subkapitola 7.1.3). Postupný pokles dluhové kvóty očekáváme i v letech 2016–2018 celkem o cca 0,8 p.b. až na úroveň 40,2 %. Důvodem pro změnu trendu oproti predikci minulého KP jsou nižší deficity vládního sektoru, zapojování likvidity ze systému státní pokladny do financování deficitu státního rozpočtu (viz subkapitola 7.2.3 o řízení likvidity a státního dluhu) a zlepšení predikce růstu nominálního HDP v důsledku pokračujícího oživení ekonomické aktivity. Příspěvky úrokových výdajů ke změně kvóty by se po poklesu v roce 2015 na hodnotu 1,2 % HDP (meziroční pokles o 0,1 p.b.) měly v letech 2016–2018 ustálit na úrovni 1,1 % HDP. Do jejich poklesu se promítá pozitivní vnímání fiskální disciplíny ČR na finančních trzích, pokračující ekono-

mické oživení, přebytek volné likvidity na mezibankovních trzích a dále také stabilizace korunové hodnoty státního dluhu. Predikce nepočítá s žádnými privatizačními příjmy.

Po očištění úrovně hrubého vládního dluhu o hodnotu likvidních finančních aktiv (definovaných v ESA 2010 jako oběživo, vklady a cenné papíry včetně účastí kótovaných na burze) činil čistý finanční dluh na konci roku 2014 28,2 % HDP. Velikost likvidní částky na splátky dluhu by tak v případě potřeby činila 14,4 % HDP. Oproti roku 2013 došlo k jejímu poklesu v důsledku zapojení této volné likvidity do financování deficitu státního rozpočtu. Obdobný vývoj se předpokládá i v roce 2015. Podíl čistého finančního dluhu na celkovém dluhu je v důsledku těchto operací rostoucí. Možnosti použití likvidity v následujících letech budou záviset na jejím dalším rozvoji a zapojování dodatečných subjektů do centrálního systému financování státu. Další vývoj čistého finančního dluhu tak koresponduje s vývojem hrubého vládního dluhu.

Největší podíl na zadlužení sektoru vládních institucí má subsektor ústřední vlády (viz Tabulka 3.6). V roce 2015 se očekává jeho hodnota ve výši 1 719,6 mld. Kč, tj. 94% podíl z celkového vládního dluhu. Dluh subsektoru místních vlád představuje zbylých 6 % podílu z celkového dluhu, v roce 2015 predikujeme jeho výši na 114,6 mld. Kč. Jeho hodnota by se měla v letech 2016–2018 postupně snížit až na 106,9 mld. Kč. Důvodem pro predikci poklesu dluhu je přebytekové hospodaření tohoto subsektoru (mimo jiné i v důsledku nárůstu příjmů ze sdílených daní podle připravované novely zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní – sněmovní tisk č. 416). Subsektor fondů sociálního zabezpečení vykazuje dlouhodobě zanedbatelnou míru zadluženosti.

Tabulka 3.6: Dluh sektoru vládních institucí podle subsektorů

(v % HDP)

	Kód ESA	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Vládní instituce	S.13	45,0	42,6	40,9	40,9	40,7	40,2
Ústřední vládní instituce	S.1311	42,4	40,0	38,5	38,6	38,5	38,2
Místní vládní instituce	S.1313	2,8	2,7	2,6	2,4	2,3	2,1
Fondy sociálního zabezpečení	S.1314	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Čistý finanční dluh ¹⁾		28,0	28,2	28,9	29,0	28,8	28,3

Pozn.: Rok 2014–2015 notifikace. Rok 2016–2018 výhled.

1) Čistý finanční dluh je rozdílem mezi celkovým hrubým dluhem a likvidními finančními aktivy (měnové zlato, zvláštní práva čerpání, oběživo a vklady, cenné papíry jiné než účasti (v tržní hodnotě), účasti kótované na Burze cenných papírů).

Zdroj: ČSÚ (2015b). Výpočty MF ČR.

Jelikož většinu dluhu subsektoru ústředních vládních institucí tvoří státní dluh, je nanejvýš důležité zaměřit se na jeho udržitelnost a stabilitu z hlediska klíčových rizikových ukazatelů. Jejich stabilizace a řízení byly stěžejní obzvláště v období nadprůměrné volatility na mezinárodních finančních trzích spojených s událostmi dluhové krize a i nadále přispívají k obezřetnému přístupu k dluhové udržitelnosti a zvyšují transparentnost země na trhu se státními dluhopisy. Při koncipování střednědobé strategie řízení státního dluhu je kladen důraz na riziko refinanční, úrokové a měnové jako na nejvýznamnější zdroje nejistoty při jeho řízení.

Klíčovými ukazateli pro posouzení refinančního rizika jsou podíl krátkodobého dluhu, podíl střednědobého dluhu a průměrná doba do splatnosti. Podíl krátkodobého dluhu (tj. dluhu splatného do jednoho roku) na celkovém státním dluhu dosáhl na konci roku 2014 hodnoty 14,9 %, což představuje meziroční pokles o 0,9 p.b., a pohyboval se tak pod limitní hranicí 20 % celkového státního dluhu. Stejná limitní hranice je stanovena i pro rok 2015. V posledních letech docházelo k poklesu tohoto ukazatele, což souvisí s rozšiřováním počtu institucí spadajících pod souhrnný účet státní pokladny v souvislosti s novelizací zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech. To přineslo podstatné rozšíření korunového souhrnného účtu státní pokladny, které mělo za důsledek přírůstek disponibilní likvidity státu a snížení emisní činnosti u státních pokladničních poukázek. Na konci roku 2015 je očekáván nárůst podílu krátkodobého dluhu na hodnotu 17,3 % související s relativně velkými splátkami dluhopisů v roce 2016 a stabilizací korunové hodnoty dluhu na konci roku 2015. Vedle krátkodobého dluhu je aktivně řízen i dluh střednědobý, definovaný jako dluh splatný do pěti let. Jeho horní hranice je stanovena na 70 % celkového státního dluhu. Na konci roku 2014 činila hodnota podílu střednědobého dluhu 55,7 %, došlo tak k nárůstu jeho podílu o 2,1 p.b. Limitní hranice podílu střednědobého dluhu zůstává pro rok 2015 na úrovni 70 %. Dalším ukazatelem používaným při řízení refinančního rizika je průměrná doba do splatnosti státního dluhu, která je stěžejní pro určení časové a objemové struktury emisí státních dluhopisů. Její cílová hodnota je udržována v intervalu 5–6 let, přičemž průměrná doba do splatnosti státního

dluhu ke konci roku 2014 dosáhla hodnoty 5,5 roku. V letech 2015–2016 se předpokládá její stabilizace okolo této úrovně.

Nejdůležitějším tržním rizikem řízení státního dluhu je úrokové riziko. Obezřetným přístupem lze přispět ke zmírnění vlivu kolísání úrokových sazeb na finančních trzích. Sledovaný ukazatel průměrné doby do refixace státního dluhu vykázal na konci roku 2014 pokles o 0,1 roku na úroveň 4,2 roku. Tento pokles je v souladu s poklesem průměrné doby do splatnosti dluhového portfolia během roku 2014. Hodnota průměrné doby do refixace leží v cílovém pásmu 4–5 let. Tento cíl je stanoven s ohledem na optimalizaci nákladů státního dluhu a rizika plynoucí z refixace úrokových sazeb. Od roku 2006 je také stanovován cíl 30–40 % celkového státního dluhu pro úrokovou refixaci dluhového portfolia do 1 roku, tj. podílu dluhu, který je citlivý na fluktuace úrokových sazeb na finančním trhu v následujícím roce. Hodnota z konce roku 2014 se nachází uprostřed cílovaného pásma na hodnotě 35,5 % (nárůst o 0,1 p.b. oproti roku 2013). Vývoj úrokové refixace do jednoho roku se tedy vyvíjí opačně než průměrná doba do refixace. Z hlediska úrokové struktury dosáhl podíl variabilně úročeného státního dluhu v roce 2014 úrovně 18,7 % na celkovém státním dluhu. V letech 2015–2018 by se tento indikátor měl pohybovat kolem úrovně 20 % (viz Tabulka 3.7). Efekt derivátových operací na úrokovou expozici souvisí se zajišťovacími operacemi měnového rizika při zahraničních emisích.

Dalším tržním rizikem, které je v rámci strategie řízení státního dluhu řízeno, je riziko měnové spojené s fluktuací měnových kurzů. MF ČR aktivně řídí čistou cizoměnovou expozici. Ta představuje hodnotu té části cizoměnového dluhu, která je vystavena pohybu měnových kurzů po očištění o cizoměnovou expozici státních finančních aktiv. Vyšší expozice lze ovlivnit derivátovými operacemi, a zajistit tím část cizoměnového dluhu proti nepříznivé fluktuaci měnových kurzů. Pro podíl čisté cizoměnové expozice na celkovém státním dluhu byla zavedena explicitní limitní hranice ve výši 15 % + 2 p.b. Trvalejší překročení 15% hranice není možné a lze jej krátkodobě přesáhnout maximálně o 2 p.b. v případě nenadálé deprecie domácí

měny. Ke konci roku 2014 nabyl tento ukazatel hodnoty 10,4 % a nacházel se tak bezpečně pod svojí limitní hranicí. Dominantní část čisté cizoměnové expozice je dlouhodobě tvořena měnou euro. Ke konci roku 2014 dosáhl podíl čisté cizoměnové expozice státního dluhu denominované v eurech hodnoty 90,1 % na čisté cizoměnové expozici. Ve střednědobém horizontu se nepředpokládá výrazná změna ve struktuře cizoměnové expozice (viz Tabulka 3.7). Podíl cizoměnového státního dluhu na celkovém státním dluhu na konci roku 2014 činil 14,5 %. Oproti konci roku 2013 došlo

k poklesu o 4,5 p.b. v důsledku splacení 1. a 4. emise eurobondů v roce 2014.

Cíle a limity nastavené na základě požadavků plynoucích z obezřetného přístupu k řízení rizik při minimalizaci nákladů v dlouhodobém horizontu jsou v souladu s nejlepší mezinárodní praxí. Vyhlášené cíle a limity byly v roce 2014 splněny a hodnota jednotlivých ukazatelů pro roky 2015–2018 plní dané strategické cíle.

Tabulka 3.7: Státní dluh z hlediska refinancování, úročení a cizoměnové expozice

(v % dluhu, doba do splatnosti v letech)

		2013	2014	2015	2016	2017	2018
Hledisko refinancování							
Průměrná doba do splatnosti	<i>v letech</i>	5,6	5,5	5,4	5,5	5,5	5,5
Dluh splatný do 1 roku	<i>% dluhu</i>	15,8	14,9	17,3	13,7	15,5	14,3
Hledisko úročení							
Dluh s úrokovou refixací do 1 roku	<i>% dluhu</i>	35,4	35,5	35,4	32,8	37,4	39,6
Fixně úročený dlouhodobý dluh splatný do 1 roku	<i>% dluhu</i>	8,6	7,5	5,7	4,4	9,2	7,9
Variabilně úročený dlouhodobý dluh	<i>% dluhu</i>	16,8	18,7	20,7	19,7	19,9	23,4
Peněžní instrumenty	<i>% dluhu</i>	7,2	6,6	6,6	6,3	6,1	6,0
Efekt derivátových operací	<i>% dluhu</i>	2,9	2,5	2,4	2,3	2,2	2,3
Hledisko cizoměnové expozice							
Cizoměnová expozice státního dluhu¹⁾	<i>% dluhu</i>	9,4	10,4	11,2	12,1	12,2	11,9
Expozice denominovaná v eurech	<i>% dluhu</i>	8,4	9,4	10,0	11,7	11,8	11,6

Pozn.: Státní dluh zde reprezentuje dluh generovaný hospodařením státního rozpočtu. Údaje v národní metodice.

1) Cizoměnový státní dluh zohledňující vliv zajištění a aktiv.

Zdroj: MF ČR.

4 Porovnání s předchozím Konvergenčním programem ČR a analýza citlivosti

4.1 Porovnání se scénářem předchozího Konvergenčního programu ČR

Ve srovnání se scénářem KP z dubna 2014 se nyní pohled na hospodářský vývoj české ekonomiky a do jisté míry i vnější předpoklady jeví optimističtější (Tabulka 4.1).

Ekonomická aktivita rostla v roce 2014 oproti očekávání rychleji, přičemž růst HDP byl tažen výhradně domácí poptávkou. Ekonomické oživení se příznivě promítlo i do vývoje trhu práce. Navzdory proinflačnímu působení kurzu koruny dosáhla míra inflace jen velmi nízké hodnoty.

Rovněž v roce 2015 by měl být makroekonomický vývoj ve srovnání se scénářem předchozího KP příznivější. Zlepšení odhadů se týká zejména reálného HDP, spotřeby domácností, investic a oblasti trhu práce.

Hospodářský výkon bude v letošním roce podpořen nízkou cenou ropy, fiskálním stimulem a snahou využít

do konce roku 2015 maximální možné množství prostředků z fondů EU z finanční perspektivy 2007–2013. Naopak zahraniční obchod bude v souvislosti s rychlejším zvyšováním objemu dovozu před objemem vývozu růst HDP tlumit.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem je prognóza vývoje HDP jako celku oproti predikci v předchozím KP mírně optimističtější.

U salda sektoru vlády, jak již bylo popsáno výše v subkapitole 3.1, došlo oproti předchozímu KP k jednorázovému zhoršení vlivem nově zahrnutých finančních institucí do sektoru vlády a legislativním omezením předzásobením se tabákovými výrobky. Pro roky 2015 a následující očekáváme postupné zlepšování salda sektoru vládních institucí (bližší část 3.1.2 a 3.2).

Tabulka 4.1: Změna indikátorů scénáře Konvergenčního programu ČR

		KP duben 2014			KP duben 2015		
		2014	2015	2016	2014	2015	2016
Vnější předpoklady							
Růst HDP v EU28	%	1,6	1,8	2,0	1,3	1,6	1,9
Cena ropy (Brent)	USD/barel	104,8	100,5	96,5	99,0	60,2	68,3
Směnný kurz USD/EUR	USD/EUR	1,35	1,35	1,35	1,33	1,07	1,05
Směnný kurz CZK/EUR	CZK/EUR	27,3	27,2	26,8	27,5	27,5	27,5
Reálné veličiny							
HDP	změna v %	1,7	2,0	2,1	2,0	2,7	2,5
Spotřeba domácností	změna v %	0,6	1,5	1,6	1,7	2,8	2,3
Spotřeba vlády	změna v %	0,8	0,7	1,2	2,3	1,7	1,6
Tvorba hrubého fixního kapitálu	změna v %	2,7	2,0	2,1	4,5	5,3	4,2
Příspěvek efektivní domácí poptávky	p.b.	1,0	1,3	1,5	2,4	3,0	2,5
Příspěvek zahraničního obchodu	p.b.	0,5	0,6	0,6	-0,1	-0,3	0,0
Produkční mezera	%	-1,8	-1,2	-0,7	-1,2	0,1	0,9
Ostatní							
HDP v běžných cenách	mln. Kč	4023	4173	4303	4266	4467	4644
Harmonizovaný index spotřebitelských cen	změna v %	1,0	2,3	2,1	0,4	0,2	1,4
Deflátor HDP	změna v %	1,8	1,7	1,0	2,4	1,9	1,4
Zaměstnanost	změna v %	0,3	0,2	0,2	0,4	0,7	0,2
Míra nezaměstnanosti	%	6,8	6,6	6,4	6,1	5,7	5,5
Bilance zboží a služeb	% HDP	7,7	8,4	8,8	6,9	7,8	8,0
Čisté půjčky/výpůjčky	% HDP	1,2	1,2	1,0	1,0	2,1	1,0
Sektor vládních institucí							
Saldo sektoru vládních institucí (B.9)	% HDP	-1,8	-2,3	-2,0	-2,0	-1,9	-1,2
Dluh vládních institucí	% HDP	44,9	46,0	47,1	42,6	40,9	40,9

Pozn.: V KP 2014, připraveném podle metodiky ESA 95, byly při výpočtu salda sektoru vládních institucí použity úrokové výdaje očištěné o swapové operace. K této úpravě již v současném KP, připravovaném v metodice ESA 2010, nedochází.

Zdroj: ČSÚ (2015a), ČNB (2015), Eurostat (2015), EIA (2015), MF ČR (2014a).

4.2 Analýza citlivosti

Analýza citlivosti je kalkulována pomocí dynamického stochastického modelu všeobecné rovnováhy vytvořeného na MF ČR. Alternativní scénáře se zaměřují na některé aktuální otázky možného budoucího vývoje. Vzhledem k vysoké míře otevřenosti a závislosti české ekonomiky na vnějším prostředí ukazuje první ze scénářů významnost dopadů horší než očekávané dynamiky růstu v EU do domácí ekonomiky. Další alternativní scénář hodnotí možné náhlé zvýšení v současnosti velmi nízkých úrokových sazeb. Poslední analýza reaguje na nejistotu ohledně budoucího vývoje cen ropy a analyzuje situaci jejího skokového nárůstu. Všechny alternativní scénáře jsou odvozeny od základního scénáře KP popsáno v kapitolách 2 a 3.³

4.2.1 Pomalejší ekonomický růst v Evropské unii v roce 2015

První scénář je založen na předpokladu, že růst HDP EU bude v roce 2015 oproti základnímu scénáři o cca 2 p.b. nižší. Tento rozdíl odpovídá výši směrodatné odchylky růstu za období let 2000–2014.

Scénář by vzhledem k významné propojenosti české ekonomiky s EU dopadl negativně do reálného růstu v ČR především prostřednictvím exportu, který z více než 80 % směřuje právě do zemí EU. Nižší zahraniční poptávka by vedla k poklesu exportní aktivity a ke zhoršení salda běžného účtu, které by však bylo částečně kompenzováno nižšími importy. Horší výsledek zahraničního obchodu by se negativně projevil v růstu reálného HDP, který by ve výsledku rostl pomaleji o 1 p.b. v roce 2015 a o cca 0,2 p.b. v roce 2016.

Nižší exportní výkonnost by se negativně projevila v investiční aktivitě firem, jejíž tempo růstu by se oproti základnímu scénáři zpomalilo o 1,1 p.b. v letošním roce, resp. o 0,7 p.b. v roce následujícím. Nižší by také byla celková produkce firem, což by mělo za následek tlak na pokles tempa růstu mezd a růst nezaměstnanosti. Nejsilněji by tento efekt působil právě v roce 2015.

Větší nejistota na trhu práce by se odrazila ve spotřebě domácností, která by zaznamenala pokles tempa růstu o cca 1,3 p.b. Kromě zmíněného efektu pomalejšího růstu mezd by na spotřebu negativně působila deprecie kurzu koruny, která zdražuje import spotřebního zboží.

Vlivy na inflaci se jeví jako spíše malé, neboť se zde střetávají dva protichůdné efekty: (i) vlivem nižší produkce české ekonomiky by došlo k poklesu mzdových tlaků, což by působilo ve směru snižování inflace, (ii) na druhé straně by zhoršování běžného účtu pla-

tební bilance tlačilo na depreciaci české koruny, která by tak podnikům zdražovala dovážené vstupy a domácí spotřební zboží. Depreciace by následně částečně kompenzovala pokles exportů, což by ovšem výsledný efekt nezvrátilo, a ceny by tak v roce 2015 stagnovaly. Rovněž jejich následný růst v dalších letech výhledu by byl o 0,2–0,3 p.b. pozvolnější oproti základnímu scénáři.

Saldo sektoru vládních institucí by bylo ovlivněno nižším inkasem daní placených jednotlivci z mezd i firmami ze svých zisků. Spolu s navýšením výdajové strany o větší objem vyplácených dávek v nezaměstnanosti by došlo ke zhoršení vládních deficitů o 0,3 p.b. v prvním roce a 0,2 p.b., resp. 0,1 p.b. v dalších letech. Vyšší deficity by se následně kumulovaly do vyššího dluhu, a to zhruba o 1 p.b. v posledním roce sledovaného období.

S postupným ožíváním zahraniční poptávky v průběhu roku 2016 by došlo i k postupnému ožívání české ekonomiky.

4.2.2 Nárůst domácí úrokové míry

Druhý scénář předpokládá vyšší domácí úrokovou míru o 1,5 p.b. v roce 2015, což odpovídá směrodatné odchylce jejího vývoje v období 2000–2014.

Vyšší úroková míra tlumí domácí poptávku, především pak investice. Ty by tak rostly o zhruba 0,1 p.b. pomaleji vlivem vyšších nákladů investic v důsledku vyšších sazeb na úvěry firmám. Postupně by došlo i ke snížení tempa růstu spotřeby domácností, na něž by se přenesly problémy firem prostřednictvím nižšího růstu mezd. Z titulu vyšších úrokových měr by u výše příjmových osob mohlo docházet k nárůstu podílu úspor na vrub spotřeby. Proti tomu by na spotřebu příznivě působila o něco nižší domácí cenová hladina. Ve výsledku by tak spotřeba domácností zpomalila růst o 0,1 p.b.

Tento scénář by měl rovněž negativní dopady na zahraniční obchod, kde by se projevil efekt mírné apreciacie koruny,⁴ a došlo tak k určitému poklesu objemu exportů. Na druhou stranu by o něco silnější kurz koruny prostřednictvím dopadu na ceny dovozu do určité míry tlumil pokles spotřeby.

Uvedené efekty by se souhrnně projevily v pomalejším růstu HDP v horizontu přibližně o 0,2–0,3 p.b., a s tím spojenou vyšší nezaměstnaností.

³ V alternativních scénářích předpokládáme odlišný vývoj od základního scénáře vždy počínaje druhým čtvrtletím roku 2015.

⁴ Efekt apreciacie kurzu by však neznamenal prolomení minimální hranice 27 CZK/EUR stanovené ČNB nejméně do poloviny roku 2016. V průměru jednotlivých let 2015 a 2016 by byl kurz na úrovni 27,4 CZK/EUR oproti 27,5 CZK/EUR v základním scénáři.

Tabulka 4.2: Základní makroekonomické indikátory – citlivostní scénáře

		2014	2015	2016	2017	2018
Základní scénář						
Hrubý domácí produkt	změna v %	2,0	2,7	2,5	2,3	2,3
Spotřeba domácností	změna v %	1,7	2,8	2,3	2,2	2,1
Tvorba hrubého fixního kapitálu	změna v %	4,5	5,3	4,2	3,2	3,2
Export zboží a služeb	změna v %	8,8	5,7	6,0	6,1	6,1
Import zboží a služeb	změna v %	9,5	6,6	6,6	6,6	6,6
Harmonizovaný index spotřebitelských cen	změna v %	0,4	0,2	1,4	1,8	1,9
Míra nezaměstnanosti	v %	6,1	5,7	5,5	5,4	5,3
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	-2,0	-1,9	-1,2	-0,8	-0,6
Dluh sektoru vládních institucí	% HDP	42,6	40,9	40,9	40,7	40,2
Alternativní scénář I. - pomalejší růst v EU v roce 2015						
Hrubý domácí produkt	změna v %	2,0	1,7	2,3	2,3	2,3
Spotřeba domácností	změna v %	1,7	1,5	1,5	1,9	2,0
Tvorba hrubého fixního kapitálu	změna v %	4,5	4,2	3,5	3,2	3,4
Export zboží a služeb	změna v %	8,8	4,3	5,6	6,1	6,2
Import zboží a služeb	změna v %	9,5	5,8	6,3	6,6	6,6
Harmonizovaný index spotřebitelských cen	změna v %	0,4	0,0	1,1	1,5	1,7
Míra nezaměstnanosti	v %	6,1	6,6	5,8	5,4	5,3
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	-2,0	-2,2	-1,4	-1,0	-0,7
Dluh sektoru vládních institucí	% HDP	42,6	41,3	41,6	41,7	41,2
Alternativní scénář II. - vyšší úrokové sazby						
Hrubý domácí produkt	změna v %	2,0	2,5	2,2	2,1	2,2
Spotřeba domácností	změna v %	1,7	2,7	2,2	2,1	2,0
Tvorba hrubého fixního kapitálu	změna v %	4,5	5,2	4,1	3,2	3,3
Export zboží a služeb	změna v %	8,8	5,5	5,8	6,0	6,1
Import zboží a služeb	změna v %	9,5	6,6	6,7	6,7	6,7
Harmonizovaný index spotřebitelských cen	změna v %	0,4	0,1	1,3	1,7	1,8
Míra nezaměstnanosti	v %	6,1	6,1	6,1	5,8	5,4
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	-2,0	-2,0	-1,4	-1,0	-0,7
Dluh sektoru vládních institucí	% HDP	42,6	41,1	41,4	41,5	41,2
Alternativní scénář III. - vyšší ceny ropy						
Hrubý domácí produkt	změna v %	2,0	2,4	2,5	2,3	2,3
Spotřeba domácností	změna v %	1,7	2,2	2,4	2,2	2,1
Tvorba hrubého fixního kapitálu	změna v %	4,5	5,1	4,1	3,2	3,2
Export zboží a služeb	změna v %	8,8	5,1	6,0	6,2	6,1
Import zboží a služeb	změna v %	9,5	5,9	6,6	6,7	6,6
Harmonizovaný index spotřebitelských cen	změna v %	0,4	0,5	1,4	1,8	1,9
Míra nezaměstnanosti	v %	6,1	5,9	5,5	5,4	5,3
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	-2,0	-2,0	-1,2	-0,8	-0,6
Dluh sektoru vládních institucí	% HDP	42,6	41,1	41,1	40,8	40,3

Zdroj: ČSÚ (2015a), Eurostat (2015), EIA (2015). Výpočty MF ČR.

Podobně, avšak v menším rozsahu, jako v případě nižšího růstu HDP v EU, by příjmy sektoru vládních institucí byly ovlivněny nižším inkasem daní jak od podniků, tak od jednotlivců. S vyšší nezaměstnaností by rostly výdaje vlády. Hlubší deficity v řádu 0,1–0,2 p.b. by se následně opět promítly do kumulace dluhu, na nějž by působily i samotné vyšší úrokové sazby. Ve výsledku by výše dluhu v závěru výhledu dosáhla úrovně 41,2 % HDP, tedy o 1,0 p.b. vyšší úrovně, než očekává základní scénář.

4.2.3 Vyšší cena ropy

Poslední zvažovaný scénář ukazuje možné dopady odlišného vývoje cen ropy oproti základnímu scénáři. Předpokládáme v něm, že současná, stále relativně nízká cena ropy, je jen krátkodobým jevem a již v průběhu roku 2015 by mohlo dojít k jejímu skokovému nárůstu o 30 %. Cena ropy by tak v průměru za rok 2015 skončila na úrovni 78 USD/barel (namísto uvažovaných 60 USD/barel v základním scénáři). Pro roky 2016–2018 uvažujeme meziroční růst cen ropy na úrovni základního scénáře. Zvýšení ceny ropy, resp. jejich mírnější pokles v průměru roku 2015 by se pro-

jevil především v nárůstu indexu cen dovozu, jak uvádí Tabulka 4.4. Vyšší cena ropy by se zároveň promítla i do nižšího růstu exportních trhů. Proto současně předpokládáme oslabení zahraniční poptávky (tempa růstu HDP v EU) aproximované nižším růstem v EU o cca 0,1 p.b. v roce 2015.

Efekty obou zmiňovaných šoků, tedy jak nárůstu cen ropy, tak i nižšího růstu zahraniční poptávky, by na českou ekonomiku působily negativně, především v roce 2015. V dalších letech výhledu by se projevil už jen marginálně.

Primárním efektem vyšší ceny ropy by byl nárůst dovozních cen, které by se projevil přímým snížením objemu dovozu s mírně pozitivním dopadem do čistého exportu. Následně by však došlo i k poklesu objemu exportů vlivem růstu exportních cen a poklesu zahraniční poptávky. Růst spotřeby domácností by byl kvůli relativně vyšším cenám zahraničního i domácího zboží o cca 0,6 p.b. pomalejší a o 0,1–0,2 p.b. pomaleji by

v letech 2015 a 2016 rostly také investice do fixního kapitálu. Celkový dopad na růst reálného HDP v roce 2015 by tak byl v rozsahu –0,3 p.b.

Vlivem negativních změn v ekonomice by došlo ke snížení očekávané produkce firem, což by mohlo vést k tlakům na pokles mezd a přibližně o 0,2 p.b. vyšší míře nezaměstnanosti než v základním scénáři. Na růst cenové hladiny by v tomto případě měl kladný vliv (ve směru jejího vyššího růstu) růst cen importních vstupů, naopak negativní vliv by plynul z poklesu, resp. mírnějšího růstu mezd. Výsledně by tak míra inflace byla o 0,3 p.b. vyšší než v základním scénáři.

V důsledku nižšího inkasa daní způsobeného nižší dynamikou spotřeby, nižší produkcí firem a také poklesem tempa růstu mezd by saldo sektoru vlády znamenalo negativní dopad v rozsahu –0,1 % HDP. To by se ve výsledku promítlo i do kumulace dluhu, který by tak byl oproti základnímu scénáři mírně vyšší.

Tabulka 4.3: Předpoklad alternativního scénáře vyšší ceny ropy

		2014	2015	2016	2017	2018
Základní scénář						
Deflátor importu	<i>průměr 2010=100</i>	109,4	108,2	108,0	108,5	108,8
	<i>růst v %</i>	2,4	-1,0	-0,2	0,4	0,3
Ropa Brent	<i>USD/barel</i>	99,0	60,3	68,3	73,5	77,3
Alternativní scénář III. - vyšší ceny ropy						
Deflátor importu	<i>průměr 2010=100</i>	109,4	110,0	109,8	110,3	110,6
	<i>růst v %</i>	2,4	0,6	-0,2	0,4	0,3
Ropa Brent	<i>USD/barel</i>	99,0	78,3	88,7	95,6	100,4

Zdroj: ČSÚ (2015a), EIA (2015), Výpočty MF ČR.

4.3 Ověření makroekonomického scénáře prognózami jiných institucí

Makroekonomický scénář KP byl rovněž porovnán s prognózami relevantních institucí. Šetření proběhlo v dubnu 2015 a jeho výsledky vycházejí z předpovědí 20 tuzemských institucí, k nimž byly přiřazeny aktuální prognózy EK (2015a) a Mezinárodního měnového fondu (MMF, 2015). Celý horizont KP však, alespoň pro některé ukazatele, pokrývají předpovědi pouze 12 institucí.

Základní tendence makroekonomického scénáře KP 2015 jsou s průměrem prognóz ostatních institucí konzistentní. Růst české ekonomiky, který by se v letech 2015–2018 mohl pohybovat okolo 2,5 %, by měl být tažen domácí poptávkou, a to jak spotřebou

(domácností i vlády), tak investicemi do fixního kapitálu. Příspěvek čistých vývozů by naopak měl být v podstatě zanedbatelný.

Míra inflace by i letos měla zůstat velmi nízká, zejména vlivem protiinflačního působení ceny ropy. V roce 2016 by se sice růst spotřebitelských cen měl zrychlit, inflace by se ale i tak měla držet v dolní polovině tolerančního pásma inflačního cíle ČNB. Umírněný růst spotřebitelských cen by pak měl pokračovat i v letech 2017 a 2018.

Ekonomický růst by se měl na trhu práce projevovat pozitivně. Míra nezaměstnanosti by se tak měla zvolna snižovat, zaměstnanost by naopak měla růst.

Tabulka 4.4: Srovnání scénáře Konvergenčního programu ČR s prognózami jiných institucí

	Průměr predikcí				KP duben 2015			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
Růst reálných veličin								
Hrubý domácí produkt	2,4	2,6	2,6	2,5	2,7	2,5	2,3	2,3
Spotřeba domácností	2,2	2,2	2,3	2,3	2,8	2,3	2,2	2,1
Spotřeba vlády	2,0	1,6	1,5	1,4	1,7	1,6	1,5	1,3
Tvorba hrubého fixního kapitálu	4,3	3,7	3,8	3,8	5,3	4,2	3,2	3,2
Průměrná míra inflace (CPI)	0,3	1,5	1,7	1,9	0,3	1,5	1,8	1,9
Deflátor HDP (růst)	1,4	1,5	1,6	1,8	1,9	1,4	1,4	1,5
Zaměstnanost (VŠPS)	0,7	0,6	0,5	0,5	0,7	0,2	0,1	0,1
Míra nezaměstnanosti (VŠPS, úroveň v %)	5,7	5,5	5,2	5,1	5,7	5,5	5,4	5,3

Zdroj: MF ČR (2015b).

5 Udržitelnost veřejných financí

Dlouhodobá udržitelnost patří trvale mezi významné výzvy českých veřejných financí. Největší riziko představuje očekávaný demografický vývoj, který v následujících několika dekádách patrně významně zvýší poměr osob důchodového věku k ekonomicky aktivní populaci, i když poslední demografická prognóza EK (2014a) vyznívá optimističtěji než ty předchozí.

5.1 Vládní strategie – reformy

Po úpravě parametrů systému důchodového pojištění v roce 2011 zaměřených na dlouhodobou udržitelnost průběžného veřejného penzijního systému (PAYG) byla provedena opatření v oblasti důchodového zabezpečení a systému veřejného zdravotního pojištění, jejichž cílem byla především krátkodobá resp. střednědobá konsolidace financí vládního sektoru. Se změnou vlády ale došlo v této politice k obratu a současná vláda kompenzuje předešlé škrtky za účelem ochrany dotčených sociálních skupin.

5.1.1 Současný stav průběžného veřejného penzijního systému

V reakci na nález Ústavního soudu (předpis č. 135/2010 Sb.), který shledal část ustanovení zákona o důchodovém pojištění stanovující výpočet důchodového nároku (především paragraf o výši redukčních hranic) protiústavní, byl schválen s účinností od 30. září 2011 soubor parametrických změn důchodového systému (blíže viz MF ČR, 2012). Jde o úpravu redukčních hranic při výpočtu důchodu (rozpočtově neutrálním způsobem) a posun statutárního věku odchodu do důchodu bez pevné horní hranice s odstraněním zvýhodnění pro ženy s dětmi (tj. pro všechny osoby narozené v určitém roce bude aplikován jednotný věk odchodu do důchodu). U těchto opatření nebyla zatím provedena žádná změna, ačkoliv je v současné době diskutováno opatření, kterým by důchodový věk dle stávající úpravy procházel pravidelnou revizí a při výrazné změně demografické projekce by došlo *ad hoc* úpravě. Tento návrh však zatím nebyl ani vládou projednán.

Celkové zvyšování vyplácených důchodů (pravidelná valorizace) bylo původně pro roky 2013 až 2015 omezeno na třetinu růstu indexu spotřebitelských cen a třetinu růstu reálných mezd. Vláda však schválila novelu zákona č. 155/1995 Sb. (zákon č. 183/2014 Sb.), podle níž se platnost redukované valorizace zkracuje o rok s tím, že pro rok 2015 platí mimořádná valorizace ve výši 1,8 % (počítáno pro průměrný starobní důchod). Od 1. ledna 2016 bude valorizační vzorec opět dán součtem plného růstu spotřebitelských cen a jedné třetiny růstu reálných mezd. Zákon nepočítá v dalších letech s mimořádnou diskrecí vlády, která by svým rozhodnutím velikost valorizace mohla měnit.

V oblasti předčasných důchodů byla od roku 2010 zpřísněna penalizace za odchod do předčasného sta-

robního důchodu, čímž se snížila atraktivnost odchodu do důchodu před dosažením zákonné věkové hranice. Konkrétně byla zvýšena penalizační sazba pro období od 361. dne do 720. dne před dosažením statutárního důchodového věku z 0,9 % na 1,2 %. O toto procento je pak za každých i započatých 90 dnů snížena procentní výměra starobního důchodu.

Vedle toho existuje systém tzv. předdůchodů, který umožňuje účastníkům doplňkového penzijního spoření (III. pilíř) čerpat jejich prostředky bez sankcí až 5 let před dosažením statutárního důchodového věku. Podmínkou předdůchodu je však výše naakumulovaných prostředků v soukromém III. pilíři, které mají zajistit měsíční penzi minimálně ve výši třetiny průměrné mzdy. Za roky, kdy dochází k čerpání předdůchodu, není následně krácen starobní důchod. Možnost čerpat předdůchod využilo do konce roku 2014 pouze 687 osob s průměrně pobíranou dávkou ve výši 9 370 Kč. Z hlediska udržitelnosti důchodového systému má toto opatření zcela zanedbatelný vliv.

5.1.2 Odborná komise pro důchodovou reformu

V souladu s programovým prohlášením vlády vznikla na jaře 2014 Odborná komise pro důchodovou reformu pod záštitou ministryně práce a sociálních věcí a ministra financí, která má zhodnotit stávající důchodový systém a připravit návrhy na jeho změny. Tyto návrhy pak budou konstruovány s tím, že v případě jejich následného schválení v legislativním procesu mají vstoupit v platnost nejpozději k 1. lednu 2017, v ojedinělých případech dříve (např. zrušení systému důchodového spoření).

Odborná komise si ve svém mandátu vytkla šest cílů, které pokrývají poměrně širokou oblast související s důchodovým systémem:

- 1) Navrhnout konkrétní mechanismus, pomocí kterého bude prováděno pravidelné hodnocení nastavení důchodového věku.
- 2) Navrhnout takovou podobu valorizačního mechanismu, který zajistí úměrnou a důstojnou výši důchodu po celou dobu jeho výplaty.
- 3) Navrhnout konkrétní způsob ukončení systému důchodového spoření.
- 4) Navrhnout takové nastavení parametrů systému, při kterém dojde k posílení principu zásluhovosti bez negativního dopadu na ochranu před chudobou u populace důchodců.

- 5) Navrhnout změny parametrů doplňkových důchodových systémů, zejména pak poskytované státní podpory, s cílem motivovat k vytváření dlouhodobých úspor na stáří, k využití naspořených prostředků pro výplatu pravidelné penze a s ohledem na možnosti jednotlivých typů rodin a domácností.
- 6) Navrhnout takovou podobu transferů mezi občany, rodinami a státem, zprostředkovaných prostřednictvím důchodového systému, která zajistí vyvážené a všeobecně akceptované postavení všech typů domácností.

5.1.3 Zánik systému důchodového spoření

Reforma penzijního systému spočívala v zavedení důchodového spoření. Parlament ČR reformu schválil nejprve v listopadu roku 2011 a po vetu prezidenta došlo ke schválení reformy s konečnou platností v listopadu 2012. Důchodové spoření začalo fungovat od 1. ledna 2013. Pro bližší informace k tomuto systému viz MF ČR (2014a).

K 31. prosinci 2014 bylo v systému důchodového spoření evidováno 84 139 osob, v prvních měsících roku 2015 přibývá v průměru cca 400 osob za měsíc. Výše převodů (tj. součet příspěvků na vrub průběžného veřejného systému a příspěvků placených z úspor účastníka) penzijním společnostem za rok 2014 činila 1,3 mld. Kč. Z této částky je 93 % hrazeno zaměstnanci a pouze cca 7 % je hrazeno osobami samostatně výdělečně činnými. Podíl dobrovolných plátců je zcela zanedbatelný. Vyvedená částka z I. pilíře se na celkovém objemu podílí 60 %, tj. za rok 2014 se jedná o cca 0,8 mld. Kč.

Současná vláda premiéra Bohuslava Sobotky se v souladu se svým Programovým prohlášením rozhodla systém důchodového spoření zrušit s platností od 1. ledna 2016, přičemž celý proces by měl trvat do konce roku 2016. Návrh příslušného zákona byl již předložen Vládě ČR. Do 31. března 2016 penzijní společnosti oznámí účastníkům ukončení důchodového spoření. Prostředky naakumulované v tomto systému dostanou účastníci zpět buď převedením na účet v systému penzijního připojištění resp. doplňkového penzijního spoření (III. pilíř), nebo jim budou vyplaceny na bankovní účty či v hotovosti. Penzijní společnosti vyplatí účastníkům jejich prostředky dle zvoleného způsobu v období od 15. října 2016 do 31. prosince 2016. Náklady na zrušení systému důchodového spoření se podle odhadu MF mohou vyšplhat až na 1 mld. Kč a budou kryty ze státního rozpočtu.

5.1.4 Změny v systému zdravotnictví

V systému veřejného zdravotního pojištění je plánováno v roce 2015 přerozdělit mezi zdravotnická zařízení pomocí úhradového mechanismu 239,1 mld. Kč, což je o cca 6,4 mld. Kč více než v roce 2014. Navýšení výdajů

na zdravotní služby oproti roku 2014 reflektuje předpokládaný nárůst příjmů o cca 5,6 mld. Kč z pojistného placeného zaměstnanci a osobami samostatně výdělečně činnými a vyšší platby ze státního rozpočtu za státní pojištěnce o cca 2,0 mld. Kč. Diskutuje se i navýšení prostředků základního fondu zdravotních pojišťoven pro úhradu závazků z poskytovaných zdravotnických služeb o cca 0,6 mld. Kč (na základě plánovaného snížení přidělů do rezervního fondu zdravotních pojišťoven). Vyšší výdaje na zdravotní péči kompenzují výpadek výnosů ze zrušených regulačních poplatků za klinické vyšetření u lékaře, hospitalizaci a za recept v lékárně (dopad cca 4,2 mld. Kč), které vláda zrušila zákonem č. 256/2014 Sb. s účinností od 1. ledna 2015. V platnosti zůstává pouze poplatek za pohotovost. Dále došlo od 1. ledna 2015 k navýšení platových tarifů pro pracovníky ve zdravotnictví, což odpovídá cca 4% nárůstu objemu mezd a platů ve zdravotnictví. Naopak úspora v systému veřejného zdravotního pojištění je odhadována ve výši cca 2 mld. Kč v důsledku snížení sazby daně z přidané hodnoty na léky, které vláda zavedla s účinností od 1. ledna 2015 (zákon č. 262/2014 Sb.).

Záměrem vlády je zvýšit transparentnost hospodaření zdravotních pojišťoven. K tomu má přispět v dubnu 2014 zřízená Komise pro posuzování rozmístění přístrojových zdravotnických prostředků hrazených z veřejného zdravotního pojištění. Jejím úkolem je posuzovat návrhy na umístění a provoz přístrojových zdravotnických prostředků z hlediska účelnosti, efektivního využití a geografického rozmístění nebo posuzovat vhodnost poskytnutí dotace ze státního rozpočtu na nákup zdravotnických přístrojů. Dalším opatřením je schválení tzv. transparentní novely s předpokládanou účinností od ledna 2016, jejímž cílem mimo jiné je, aby zdravotní pojišťovny zveřejňovaly smlouvy o poskytování a úhradě zdravotnických služeb a aby zdravotní pojišťovny měly zákonnou povinnost poskytovat Ministerstvu zdravotnictví a Ministerstvu financí informace a data k tvorbě úhradových mechanismů, sledování místní a časové dostupnosti a ekonomické efektivity zdravotnických služeb.

Vláda rovněž plánuje zlepšit nákladovou efektivnost zejména v nemocniční péči, čemuž má pomoci zákon o neziskových poskytovatelích lůžkové zdravotní péče s plánovanou účinností od ledna 2016. Jeho záměrem je stanovit pravidla pro řízení nemocnic kolektivními orgány s transparentní strukturou a jednoznačnou odpovědností. Dále je to projekt DRG Restart, který by měl pomoci vytvořených standardizovaných diagnostických a léčebných algoritmů a pravidelným aktualizováním datové základny vybudovat systém optimalizace úhrad lůžkové péče s cílem zvýšit jejich efektivitu a transparentnost.

5.2 Fiskální dopady stárnutí populace

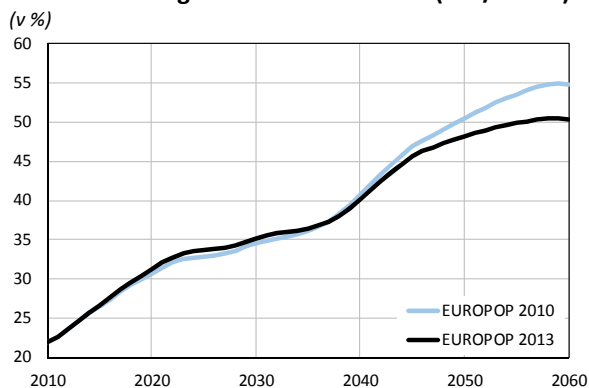
Výsledky dopadů stárnutí populace vycházejí z dlouhodobých projekcí prováděných ve spolupráci s Pracovní skupinou pro stárnutí populace při Výboru pro hospodářskou politiku. Analýzy vývoje jsou založeny na předpokladech o demografickém vývoji (EUROPOP) a makroekonomickém rámci konzistentních pro země EU a Norska. Uvedené projekce tedy neodrážejí aktuální střednědobý makroekonomický a fiskální výhled ČR. Projekce jsou prováděny za předpokladu nezměněných politik, tedy vypovídají o systému, který je v době tvorby projekcí legislativně zakotven. Dlouhodobé analýzy nemají za cíl predikovat konkrétní hodnoty, ale zobrazují pouze trendy a dynamiku v dlouhém horizontu. Projekce končí v roce 2060.

Poslední aktualizace dlouhodobých projekcí proběhla na podzim roku 2014 v souvislosti s plánovaným vydáním Zprávy o stárnutí populace 2015. Výsledky projekcí byly oponovány dne 25. září 2014 v rámci Pracovní skupiny pro stárnutí populace a jsou shrnuty v Tabulce P.7.

Jako nejproblematictější se ze současného pohledu jeví oblast výdajů na zdravotní služby ze systému veřejného zdravotního pojištění (viz Tabulka P.7). Ty vzrostou z výchozí úrovně 5,7 % HDP v roce 2013 na 6,7 % HDP v roce 2060. Nejrychlejší nárůst vykazují výdaje na dlouhodobou péči, jejichž objem se pravděpodobně zdvojnásobí. Objemově však jde o velmi malou položku výdajů.

Co se týče oblasti penzí, která byla dosud nejvýznamnější položkou z hlediska nárůstu výdajů, tak ty by měly ze současných 9,0 % HDP v roce 2013 vzrůst na úroveň 9,7 % HDP v roce 2060 (měřeno v metodice ESA 2010). Negativním faktorem zůstává demografický vývoj, nicméně aktuální demografická projekce (EK, 2014a) je pro ČR příznivější než projekce v minulých kolech. Lépe se z tohoto pohledu vyvíjí podíl populace v aktivním věku v relaci k důchodcům (viz Graf 5.1), což s sebou přináší i pozitivnější makroekonomický výhled díky příznivějšímu vývoji na trhu práce.

Graf 5.1: Demografická míra závislosti (65+/15–64)

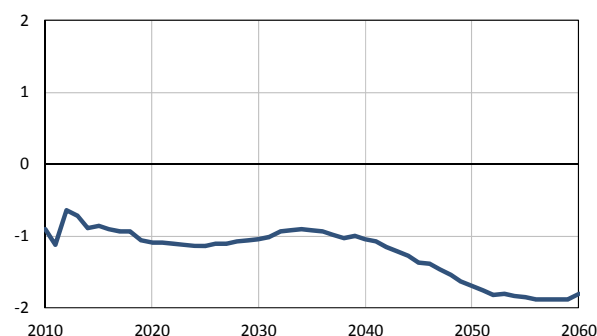

Zdroj: EK (2011), EK (2014a).

Výsledná projekce salda důchodového systému (viz Graf 5.2) uvažuje kromě uvedených výdajů na penze také příjmy z titulu pojistného, které je ve všech letech projekce na úrovni 7,9 % HDP.⁵ Očekáváme, že do 40. let bude saldo relativně stabilní na úrovni kolem -1 % HDP. V dalším období bude působit nepříznivý demografický vývoj a saldo klesne téměř k -2 % HDP před koncem horizontu projekce. Minima dosáhne v roce 2057 a v posledních letech se začne deficit snižovat.

Graf 5.2: Odhadované saldo důchodového účtu dle projekcí MF

(v % HDP)

Zdroj: MF ČR, projekce Pracovní skupiny pro stárnutí populace při Výboru pro hospodářskou politiku

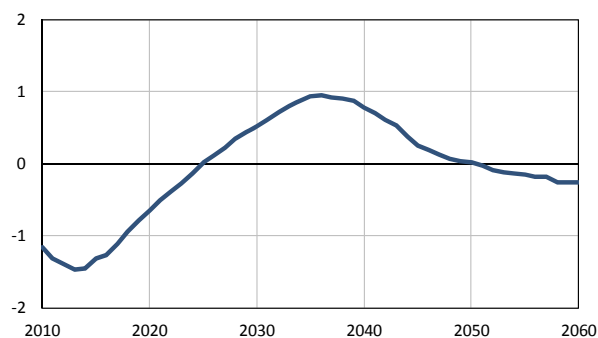
Obdobný vývoj je patrný prakticky u všech projektovaných složek penzijních výdajů. Maximálních hodnot dosahují vždy těsně před koncem sledovaného období (v roce 2057), což naznačuje obrat a následný pokles ve výdajích za horizontem projekcí (po roce 2060). Tento aspekt má samozřejmě vliv i na hodnotu indikátoru udržitelnosti S2 (viz níže), který je v rámci metodiky Pracovní skupiny pro stárnutí populace koncem projekce v roce 2060 tlačěn nahoru. Podobný vývoj ukazuje i projekce Ministerstva práce a sociálních věcí, které je gestorem legislativy v oblasti důchodového systému. Projekce MPSV prováděné pomocí mikrosimulačního modelu (viz Graf 5.3) navíc ukazují, že saldo systému bude zhruba od roku 2025 kladné a zůstane kladné až do roku 2050, odkdy by mělo vykazovat mírné deficity (kolem 0,2 % HDP) s vrcholem v roce 2059. Za stávajících podmínek a nastavení je tak systém důchodového pojištění v podstatě udržitelný.

Naproti tomu průběh u ostatních projektovaných složek výdajů závislých na věkové struktuře (zdravotnictví, dlouhodobá péče, vzdělávání) vykazuje soustavný nárůst v celém horizontu projekce.

⁵ Tento předpoklad vyplývá z uvažované neměnné příspěvkové sazby na důchodové pojištění v čase, stejně jako předpokladu relativně konstantního podílu náhrad zaměstnancům na HDP, zabudovaném v makroekonomickém scénáři.

Graf 5.3: Odhadované saldo důchodového účtu dle projekcí MPSV

(v % HDP)

Pozn.: Rozdíly v úrovních deficitů od projekcí Pracovní skupiny pro stárnutí populace při Výboru pro hospodářskou politiku jsou dány rozdílnými předpoklady demografického a makroekonomického vývoje.

Zdroj: MPSV.

Analýza udržitelnosti, jež vychází z dlouhodobých projekcí, identifikuje rozsah nutné fiskální konsolidace pro zajištění stability veřejných financí. Kalkulují se tzv. indikátory udržitelnosti, které ukazují, jak rozsáhlá opatření by bylo třeba provést, aby se v odpovídajícím rozsahu snížil podíl výdajů nebo zvýšil podíl příjmů na HDP. Dle EK (2014b) indikátor S1, který vyjadřuje, o kolik procent HDP je nutno trvale zlepšit primární saldo vládního sektoru, aby vládní dluh v roce 2030 činil 60 % HDP, v současnosti dosahuje 0,1 % HDP. Indikátor S2, jenž určuje míru nutného fiskálního úsilí pro dosažení rovnosti diskontovaných příjmů a výdajů v nekonečném horizontu, nabývá hodnoty 5,5 % HDP. Hodnoty těchto indikátorů však zatím neberou v úvahu aktualizovanou projekci dlouhodobých výdajů (aktualizované výsledky vydá Komise až po Jarní prognóze dne 5. května 2015). Indikátor S0, indikující možná rizika (fiskální nebo finanční) v krátkém období, je pro ČR pro rok 2014 na úrovni kolem 0,12, což je hluboko pod kritickou mezí, která činí 0,43.

5.3 Garance vládního sektoru

Z pohledu dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí se vedle dopadů stárnutí populace zaměřujeme i na stav poskytnutých garancí sektoru vlády. Riziko pro růst výdajů sektoru vlády představují ve chvíli, kdy nebudou dlužníci své závazky, na něž je poskytnuta garance, schopni splácet. Celkový stav záruk na konci roku 2014 činil 4,1 % HDP.

Majoritní podíl na garancích sektoru vlády vykazují státní garance, a to zejména záruka za bankovní sektor, konkrétně v kauze převzetí Investiční a poštovní banky bankou ČSOB (3,7 % HDP). U této záruky se na základě jednostranného prohlášení ČSOB počítá se splatností garance v roce 2016 a očekává se splacení pouze zlomku její hodnoty. Doposud bylo uhrazeno 5,8 mld. Kč, přičemž v roce 2014 nebyla z tohoto titulu vyplacena žádná finanční kompenzace. Další významnou částí celkové hodnoty stavu státních garancí je položka rozvoje infrastruktury ve výši 0,2 % HDP. Ta ale trvale klesá, neboť financování rozvoje infrastruktury je od roku 2001 řešeno poskytováním přímých úvěrů státu, nikoliv garancemi.

V roce 2014 nebyla poskytnuta žádná nová státní garance.

Oproti minulému KP došlo k poklesu stavu vládních garancí v důsledku reklasifikace některých finančních institucí do vládního sektoru (viz podkapitola 3.4), a poskytnuté státní garance tak byly konsolidovány v rámci sektoru. Dále bylo upraveno zaznamenání garance na zajištění půjčky ČNB pro Mezinárodní měnový fond z devizových rezerv ČNB. V KP z roku 2014 (MF ČR, 2014a) je ještě počítáno s celou příslibenou hodnotou od ČNB ve výši 2,53 mld. eur. Nově se do

garancí z titulu rozhodnutí Eurostatu zahrnuje pouze čerpaný úvěrový rámec ke konci daného roku, který v roce 2014 činil 0,1 % HDP.

Nad rámec státních záruk počítáme v sektoru vlády s garancemi ve výši 0,2 % HDP. Nejvýznamnější z nich jsou poskytnuté záruky Dopravnímu podniku hlavního města Prahy na odložené splátky na nákup tramvají od firmy Škoda Transportation ve výši 7,4 mld. Kč v roce 2014 a dále záruky poskytnuté místními rozpočty na úvěry spojené s bytovými potřebami (0,4 mld. Kč) a nemocnice v regionech (0,2 mld. Kč).

V roce 2015 se očekává úhrada v oblasti státních garancí ve výši 0,1 % HDP a pokles stavu vykazovaných vládních záruk v důsledku úhrad splatných částek na hodnotu 3,8 % HDP. V tomto roce nepředpokládáme poskytnutí žádné nové státní garance.

6 Kvalita veřejných financí – příjmy a výdaje

Vláda ČR se zaměřuje na racionalizaci a zvýšení efektivity fungování vládního sektoru, odstranění všech forem plýtvání a zvýšení transparentnosti. V současnosti např. MF ČR zveřejňuje seznam všech platných i neplatných smluv bez omezení částky, a to i zpětně. U ekologických závazků se u většiny veřejných zakázek malého rozsahu otevřela výběrová řízení, a tím došlo ke snížení ceny těchto zakázek. Z pohledu veřejných financí je jednoznačnou prioritou vyšší objem vybraných daní bez nutnosti zvyšování daňového zatížení, respektive schopnost poskytnout větší objem veřejných statků bez nutnosti navyšování celkových výdajů.

6.1 Správa daní a opatření k omezení daňových úniků

Boj proti daňovým únikům je hlavní prioritou současné vládní koalice a je základem, od kterého se bude zásadně odvíjet celá koncepce správy daní. Už v průběhu roku 2014 byla významně posílena spolupráce mezi útvary finanční správy, celní správy a policíí. Od 1. června 2014 byl zřízen tým Kobra složený ze zástupců těchto tří institucí, který se zaměřuje na daňové úniky v rozsahu nad 150 mil. Kč. Z dosavadních výsledků práce této speciální skupiny vyplývá, že se jedná o úspěšnou implementaci operativního opatření v oblasti boje proti daňovým únikům. Fiskální efekt dosáhl za prvních 9 měsíců fungování cca 1,8 mld. Kč. Zároveň probíhají další systematické kroky k zefektivnění činnosti finanční správy, ať už v její organizaci, tak v návrhu legislativních opatření v daňovém řádu. Provádějí se i jednorázové tematické akce.

Od roku 2015 byla posílena aktivita v opatřeních majících za cíl omezení možnosti daňových úniků, a to především v souvislosti s daní z přidané hodnoty. Konkrétně se jedná o výrazné rozšíření působnosti režimu přenesení daňové povinnosti jako účinného a flexibilního nástroje v boji proti daňovým podvodům. V tomto opatření spatřuje ČR velkou perspektivu na další snížení míry daňových úniků na daní z přidané hodnoty a snaží se maximálně využít možností daných dnešním evropským právem. ČR bude dále intenzivně jednat se zástupci EK a členských zemí EU o možnosti vyšší míry flexibility plošného využití tohoto institutu.

Efektivnější zamezování daňovým únikům je hlavním cílem současné vládní koalice. K jeho naplnění mají posloužit především tyto tři nástroje: kontrolní hlášení, elektronická evidence tržeb, a širší využití *reverse charge* mechanismu. První dva zmíněné nástroje budou zavedeny od roku 2016, třetí po nalezení řešení v rámci EU.

Všichni plátcí daně z přidané hodnoty budou mít nově povinnost zasílat Finanční správě vedle daňového přiznání i další informace – tzv. kontrolní hlášení k daní z přidané hodnoty. To bude obsahovat výčet zdanitelných plnění spolu s poskytovatelem a odběratelem plnění. Na základě párování těchto hlášení Finanční správou bude docíleno vyšší kontroly oprávněnosti nadměrných odpočtů i vlastní daňové povinnosti. Vyšší míra elektronizace oběhu daňových dokladů snižuje

administrativní náklady na správu daní a zároveň zrychluje schopnost správce daně reagovat na aktuální hrozby v podobě daňových úniků. Z tohoto důvodu byla od roku 2015 zavedena plošná povinnost podávat elektronické daňové přiznání i pro většinu subjektů podléhajících korporátní dani.

Základní premisou elektronické evidence tržeb je okamžité vykazování tržeb elektronickou formou Finanční správě, s důrazem na co nejnižší možnou míru zatížení povinných subjektů dodatečnými administrativními náklady (uvažuje se o případné kompenzaci nákladů jednorázovou slevou na dani). Každá provedená platební transakce bude označena jedinečným identifikátorem, který bude zobrazen i na platebním dokladu vydaném kupujícím. Na základě tohoto dokladu bude kdykoliv možné ověřit, zda daná transakce byla reportována Finanční správě. V průběhu roku 2016 je počítáno s postupným náběhem povinnosti evidovat tržby pro jednotlivé skupiny subjektů dle předmětu podnikání. V první fázi projektu se elektronická evidence tržeb bude týkat především sektoru stravovacích služeb a ubytování. V další fázi dojde k implementaci opatření na segment maloobchodu a velkoobchodu. Na další činnosti bude aplikace zákona rozšířena postupně v návaznosti na výsledky rizikové analýzy Finanční správy.

Dále byla přijata opatření zaměřená na korporace působící v rámci mezinárodních skupin. K přiznání k daní z příjmů právnických osob byla doplněna příloha, která mapuje vnitroskupinové toky, které jsou častým nástrojem optimalizace základu daně a přesouvání zisků. ČR se tak řadí mezi země aktivně bojující proti úniku zisků ze své jurisdikce.

Dochází taktéž ke kontinuálnímu posílení mezinárodní spolupráce a výměny informací, která probíhá jak na úrovni OECD, tak EU. Spolupráce a vzájemné poskytování informací je obecně vnímáno jako velmi účinný prostředek globálního boje proti daňovým únikům. V současné době probíhá vnější připomínkové řízení k novele zákona o mezinárodní spolupráci při správě daní, která implementuje směrnici Rady 2014/107/EU ze dne 9. prosince 2014 ohledně povinné automatické výměny informací.

6.2 Další aspekty daňové politiky

Za účelem snižování daňového zatížení práce u určitých skupin osob vláda od roku 2015 znovu zavedla možnost uplatnění slevy na poplatníka u daně z příjmů fyzických osob i pro pracující důchodce. Od roku 2015 je také zvýšena sleva na dani za druhé a další dítě, jejímž prostřednictvím dojde ke snížení daňové zátěže rodin s dětmi. Navýšení daňového zvýhodnění na druhé a další dítě je plánováno i v roce 2016.

Dále byla zavedena sleva za umístění dítěte (tzv. školovné), kterou lze poprvé uplatnit od roku 2014. Poplatník může uplatnit výdaje za umístění dítěte v zařízení péče o děti předškolního věku včetně mateřské školy až do výše minimální mzdy.

Od roku 2015 je zavedeno další omezení paušálních výdajů pro osoby samostatně výdělečně činné absolutním limitem ve výši 1,2 mil. Kč pro paušální výdaje ve výši 60 % a 1,6 mil. Kč pro paušální výdaje ve výši 80 %, což bylo první z opatření s cílem snížení rozdílu ve zdanění zaměstnanců a sebezaměstnaných.

6.3 Rozpočtové určení daní

Poslední novela zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní (zákon č. 295/2012 Sb.) snížila s účinností od roku 2013 diference v průměrném výnosu sdílených daní na jednoho obyvatele u obcí od 200 do 50 000 obyvatel. Vyšší průměrný výnos byl zachován u nejmenších obcí a především pak u čtyř největších měst v ČR. Pro rok 2014 nedošlo k žádné legislativní změně v oblasti rozpočtového určení daní a meziroční růst průměrného inkasa (viz Graf 6.1) tak byl způsoben čistě autonomními vlivy v podobě dynamiky výběru sdílených daní. Ke změnám ve výpočtu podílu obcí na výnosech sdílených daní by nemělo dojít ani v horizontu předkládaného KP. Nicméně od roku 2016 vláda navrhuje (sněmovní tisk č. 416) zvýšení podílu krajů na výnosech daně z přidané hodnoty ze 7,86 % na 8,92 % celostátního výnosu (bude se tak jednat o návrat k hodnotě platné do roku 2011). V důsledku

6.4 Racionalizace výdajů vládního sektoru

V souladu s programovým prohlášením vlády proběhly během roku 2014 hloubkové audity hospodaření na vybraných ministerstvech. Mimo jiné byly analyzovány uzavřené smlouvy na veřejné zakázky a výdaje resortů na základě evidovaných faktur za období let 2011–2013. Cílem bylo především zmapování schvalovacích postupů při veřejných nákupech, získání přehledu dodavatelů a jednotkových cen za nákup standardizovatelných položek. Získané informace v rámci těchto auditů slouží jako jeden z podkladových materiálů pro formulaci konkrétních opatření, jejichž cílem je od-

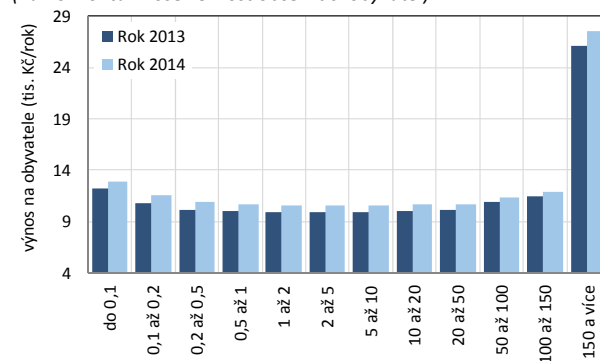
Zvýšení podílu nepřímého zdanění plánuje ČR v případě zdanění hazardu, kdy je navrhováno zvýšení sazeb a zároveň rozšíření předmětu daně ve formě nové daně z hazardních her, která bude důsledně zdaňovat i hazardní hry provozované prostřednictvím internetu. K nárůstu nepřímých daní dochází i v důsledku návrhu na postupné zvyšování sazeb spotřební daně z tabákových výrobků v letech 2016–2018. V oblasti tabákových výrobků dochází k vyššímu nárůstu zdanění tabáku ke kouření a doutníků ve srovnání s cigaretami.

Za dílčí pokrok v problematice zdanění činností s negativním dopadem na životní prostředí lze označit plánovanou úpravu poplatků v některých oblastech, jako je ekologický poplatek při registraci vozů, odběr povrchové a podzemní vody, vypouštění odpadních vod, či plánované navýšení poplatků za těžbu nerostů.

této úpravy předpokládáme zvýšení příjmů krajů (resp. pokles příjmů státního rozpočtu) o cca 3,5 mld. Kč.

Graf 6.1: Průměrná výše daňových příjmů na obyvatele dle velikosti obce

(na horizontální ose velikost obce v tis. obyvatel)

Zdroj: MF ČR.

stranění plýtvání veřejnými zdroji a racionalizace hospodaření státu.

Dle usnesení vlády č. 924/2014 by měl nákup konkrétních komodit, počínaje rokem 2016, probíhat prostřednictvím systému centrálního nákupu státu. Účast v tomto systému přitom bude povinná (při respektování určitých omezení) pro ústřední orgány státní správy a jejich podřízené organizace. Na základě znalosti struktury výdajů vybraných resortů a provedených analýz dobré praxe v oblasti centrálních nákupů v pěti zemích EU byl připraven seznam komodit splňu-

jících podmínky pro zařazení do centrálního nákupu státu. Finanční objem komodit, na které by se měl od roku 2016 centrální nákup vztahovat, činí cca 13 mld. Kč. Potenciál pro další rozšiřování je až na cca 19 mld. Kč, což představuje téměř 30 % veškerých nákupních výdajů ústředních orgánů státní správy.

Dalším opatřením, které by mělo od roku 2016 zvýšit transparentnost při nakládání s finančními prostředky, omezit potenciál pro korupci a ve svém důsledku přispět ke snížení nákladů při nákupu zboží a služeb, je připravovaný zákon o registru smluv. Podle koaličního návrhu budou mít všechny úřady a rovněž státní firmy

povinnost zveřejnit na internetu uzavřené smlouvy v hodnotě vyšší než 50 tis. Kč bez daně z přidané hodnoty (viz i kapitola 7).

Hospodárnější nakládání s nemovitým majetkem by pak mělo podpořit efektivnější využívání Centrálního registru administrativních budov, který v současnosti již eviduje více než 95 % všech budov ve vlastnictví státu. Funkční registr umožní sledování příjmů a výdajů na objekty a pomůže optimalizovat dislokaci vládních institucí a identifikovat nepotřebný majetek, který bude následně nabízen k prodeji.

6.5 Skladba výdajů sektoru vládních institucí

Od roku 2009 je patrný trend celkového poklesu objemu vládních výdajů v relaci k HDP, který by měl být pouze dočasně přerušen v letech 2014 a 2015 (důvody viz kapitola 3), a následně pokračovat i v letech střednědobého výhledu. Je přitom třeba brát v úvahu, že výše výdajů v roce 2012 je v souladu s metodikou ESA 2010 ovlivněna jednorázovým zaúčtováním finančních kompenzací v rámci majetkového vypořádání s církvemi a náboženskými společnostmi ve výši 59 mld. Kč, resp. 1,5 % HDP, a rovněž plošnou korekci v refundacích prostředků EU ve výši 11,9 mld. Kč, resp. 0,3 % HDP (blíže MF ČR, 2013). V porovnání let 2009 a 2018 by mělo dojít k poklesu podílu výdajů o 3,6 p.b.

Při všeobecném poklesu podílu výdajů vládního sektoru na HDP byl v období mezi lety 2009 a 2013 (data za rok 2014 dle klasifikace COFOG nejsou prozatím k dispozici) zaznamenán výraznější růst pouze ve výdajích na ochranu životního prostředí. Velmi mírný ná-

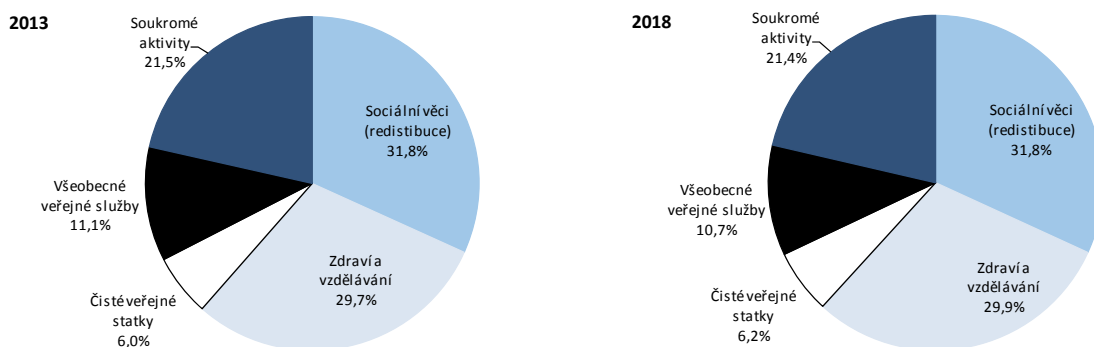
růst pak vykázaly ještě výdaje na sociální věci a rovněž na vzdělávání.

Na horizontu výhledu očekáváme v souladu s celkovým trendem relativní pokles, popř. stagnaci výdajů u všech sledovaných kategorií (viz také Tabulka P.3 v příloze). Předpokládáme, že i v roce 2018 bude takřka polovina vládních výdajů (cca 20 % HDP) směřovat na pokrytí výdajů na sociální a zdravotní zabezpečení obyvatel.

Graf 6.2 zachycuje skladbu výdajů vládního sektoru v roce 2013 a jejich očekávanou strukturu v roce 2018. Projekce ukazuje pouze na velmi omezený pokles podílu výdajů na všeobecné veřejné služby ve prospěch ostatních skupin během sledovaného pětiletého období.

Graf 6.2: Struktura výdajů vládního sektoru ve funkčním členění

(v % celkových výdajů)

Pozn.: Kategorie čisté veřejné statky zahrnuje Obranu, Veřejný pořádek a bezpečnost. Soukromé aktivity jsou souhrnem Ekonomických záležitostí, Ochrany životního prostředí, Bydlení a společenské infrastruktury, Recreace, kultury a náboženství. Pro podrobnosti ke členění viz ECB (2009).

Upozornění: Graf nezahrnuje predikci, nýbrž projekci struktury výdajů na základě platných či zamýšlených diskrečních opatření vlády.

Zdroj: ČSÚ (2015d). Výpočty MF ČR.

7 Změny institucionálního rámce fiskální politiky

V ČR pokračuje realizace kroků vedoucích k upevnění národního rámce pro realizaci fiskální a rozpočtové politiky a dalšímu zvýšení transparentnosti veřejných financí. Zároveň jsou projednávány návrhy předpisů pro dosažení souladu se směrnicí Rady č. 2011/85/EU ze dne 8. listopadu 2011 o požadavcích na rozpočtové rámce členských států.

7.1 Posílení národního fiskálního a rozpočtového rámce

Transpozice směrnice Rady č. 2011/85/EU o požadavcích na rozpočtové rámce členských států (dále jen Směrnice) do právního řádu ČR je opožděna kvůli ukončení projednávání původně zamýšlených transpozičních právních předpisů, k němuž došlo po rozpuštění Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v srpnu 2013. Požadavky Směrnice budou nově implementovány zejména prostřednictvím těchto vládních návrhů:

- ústavní zákon o rozpočtové odpovědnosti,
- zákon o pravidlech rozpočtové odpovědnosti,
- zákon, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím právní úpravy rozpočtové odpovědnosti,
- zákon o vnitřním řízení a kontrole ve veřejné správě.

První tři návrhy právních předpisů schválila vláda v únoru 2015 a jsou aktuálně projednávány v Poslanecké sněmovně. V únoru byl také vládě předložen návrh zákona o vnitřním řízení a kontrole ve veřejné správě.

7.1.1 Účetnictví a statistika

MF ČR na svých internetových stránkách vytvořilo komplexní prezentaci údajů, jejichž zveřejňování je požadováno Směrnicí. Uvedená prezentace je připravena v české a anglické verzi a je doplněna metodickými popisy. Zveřejňování dat probíhá podle publikačního kalendáře.

Kromě fiskálních dat za jednotlivé subsektory sektoru vládních institucí jsou zveřejňovány také údaje o podmíněných závazcích (vládní záruky, úvěry v selhání a závazky vyplývající z činnosti veřejných společností), držení majetkových účastí v soukromých a veřejných společnostech a mimorozvahových závazcích z partnerství soukromého a veřejného sektoru. Dále byla publikována Zpráva o daňových úlevách v ČR za léta 2011 až 2015 (MF ČR, 2014c). Nad rámec směrnic požadovaných informací jsou zveřejňovány údaje o aktuální podobě sektoru vládních institucí a tzv. veřejného sektoru (blíže viz MF ČR, 2015c).

7.1.2 Prognózy a střednědobý rozpočtový rámec

Přijetím návrhu zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti dojde k právnímu ukotvení požadavků kladejších na přípravu makroekonomických a fiskálních prognóz pro fiskální plánování. Institucí odpovědnou za jejich vypracovávání je MF ČR. Tyto prognózy jsou porovnávány s nejaktuálnějšími prognózami EK

a případně s prognózami jiných nezávislých subjektů. Zveřejňováno je odůvodnění zjištěných případných podstatných rozdílů, přijatá nezbytná opatření v případě podstatného zkreslení, použité metodiky a předpoklady prognóz. Součástí fiskální prognózy je analýza citlivosti vývoje hlavních fiskálních proměnných s ohledem alespoň na vývoj tempa růstu HDP a úrokových sazeb.

Ve snaze zajistit, aby fiskální plánování vycházelo z realistických makroekonomických a rozpočtových prognóz založených na nejpravděpodobnějším nebo obezřetnějším scénáři, je zákonem navrženo zřídit Výbor pro rozpočtové prognózy. Výbor bude pravidelně a souhrnně posuzovat makroekonomické a fiskální prognózy MF ČR použité pro fiskální plánování. Bude mít nejméně 7 členů, kteří budou navrhováni Národní rozpočtovou radou (viz subkapitola 7.1.4) a jmenováni vládou na dobu 3 let. Fungování Výboru bude upraveno statutem a jednacím řádem navrženým MF ČR a Národní rozpočtovou radou a schváleným vládou.

Vládní instituce, s výjimkou místních vládních institucí, potom budou používat pro přípravu svého rozpočtu a střednědobého výhledu rozpočtu pouze aktuální makroekonomickou a fiskální prognózu MF ČR, která byla posouzena Výborem.

7.1.3 Číselná fiskální pravidla

Ústavním zákonem o rozpočtové odpovědnosti budou zavedena nová číselná fiskální pravidla. Jejich konkrétní podoba pak bude vycházet z návrhů zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti a zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím právní úpravy rozpočtové odpovědnosti. Navrhováno je zavedení tří základních fiskálních pravidel:

Pravidlo výdajů státního rozpočtu a státních fondů

Jedná se o základní pravidlo definující proticyklický charakter vládní fiskální politiky. Na jeho základě by se hospodaření státního rozpočtu a státních fondů mělo ve střednědobém horizontu nacházet na pozici střednědobého rozpočtového cíle, k němuž by se také měly prostřednictvím automatického korekčního mechanismu vracet (díky zpětnému zohledňování rozdílu mezi pravidlem definovanou a skutečnou úrovní výdajů k_{t+1}).

Východiskem pro stanovení celkových výdajů vládního sektoru (G_{t+1}) bude Výborem odsouhlasený odhad celkových příjmů sektoru vlády očištěný na základě

metodiky připravené společně Národní rozpočtovou radou a MF ČR o vliv hospodářského cyklu (CAR_{t+1}) a navýšený o střednědobý rozpočtový cíl (MTO_{t+1}). Zohledňován dále bude vliv jednorázových a dalších přechodných operací (M_{t+1}) či případné navýšení o výdaje splňující podmínky zákonem vymezených únikových doložek (U_{t+1}).

$$G_{t+1} \leq CAR_{t+1} - k_{t+1} - M_{t+1} + U_{t+1} + MTO_{t+1}$$

Z takto stanovené výše celkových výdajů vládního sektoru bude po zohlednění hospodaření ostatních vládních institucí a provedení metodických úprav mezi standardem ESA 2010 a metodikou národního rozpočtování odvozen výdajový rámec státního rozpočtu a státních fondů, který se stane východiskem pro přípravu návrhu státního rozpočtu a rozpočtů státních fondů.

Pravidlo bude obsahovat zákonem definované únikové klauzule pro výdaje vzniklé na základě zhoršování bezpečnostní situace státu; pro úhrn výdajů spojených s odstraňováním následků živelních pohrom a s plněním mezinárodních smluv a jiných mezinárodních závazků státu převyšující 3 % HDP a pro dodatečné výdaje související s prognózovaným významným hospodářským propadem ekonomiky.

Dluhové pravidlo pro územní samosprávné celky

Rozpočtově odpovědné hospodaření obcí a krajů by mělo být zaručeno vymezením hranice tzv. omezitelné úrovně jejich zadlužení (D_{t-1}). Hranice bude každému územnímu samosprávnému celku stanovena na základě analýzy empirických dat na úrovni 60 % průměru celkových příjmů (R_i) za poslední čtyři roky .

$$60\% \geq \frac{D_{t-1}}{(\sum_{i=t-4}^{i=t-1} R_i) / 4}$$

Překročil-li nějaký územní samosprávný celek tuto úroveň zadlužení, měl by ji začít snižovat, a to nejméně o 5 % překročení ročně. Nesníží-li výši svého dluhu tímto způsobem, dojde k zadržení části výnosu jím sdílených daní chybějící do výše požadované zákonem. Zadržené prostředky bude při překročení zákonem stanovené výše zadluženosti možné použít jen na splátky dluhu. MF ČR bude pravidelně zveřejňovat seznam územních samosprávných celků, jejichž výše dluhu převyšuje 60% hranici.

Dluhové pravidlo pro sektor vládních institucí

Pro případ nedostatečného fungování předchozích pravidel promítajícího se do nárůstu vládního dluhu je navrženo pravidlo výše dluhu v poměru k HDP. Toto číselné pravidlo stanovuje podmínky pro přípravu návrhů rozpočtů jednotlivých segmentů sektoru vlády (státní rozpočet, rozpočty státních fondů, pojištění zdravotní plány zdravotních pojišťoven a rozpočty územních samosprávných celků) a omezuje nové závazky vedoucí k navýšení vládního dluhu se splatností delší než 1 rok.

Zákony definovaná opatření budou spouštěna v situaci, kdy vládní dluh (upravený o tzv. rezervu financování státního dluhu) překročí 55 % HDP. Pravidlo bude doplněno obdobnými únikovými doložkami jako výdajové pravidlo. Vláda také bude povinna navrhnout opatření k snížení vládního dluhu, pokud jeho výše překročí 60 % HDP.

7.1.4 Nezávislá fiskální instituce

Úlohu nezávislé fiskální instituce bude v ČR vykonávat Národní rozpočtová rada, jejíž zřízení je navrhováno ústavním zákonem o rozpočtové odpovědnosti. Mezi hlavní úkoly Rady bude patřit hodnocení plnění číselných fiskálních pravidel, o kterém bude ve svých každoročních zprávách informovat Poslaneckou sněmovnu. Rada dále bude vypracovávat a předkládat Poslanecké sněmovně zprávu o dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí, jejíž součástí bude rovněž hodnocení toho, jakým způsobem mohou plánované vládní politiky svými přímými dlouhodobými dopady ovlivnit udržitelnost veřejných financí. Rada si bude ke své činnosti moci vyžádat informace a součinnost vládních institucí. Rada bude mít 3 členy, kteří budou voleni Poslaneckou sněmovnou na návrh vlády, Senátu a ČNB. Předseda Rady bude oprávněn účastnit se s hlasem poradním schůze vlády a jednání Výboru pro rozpočtové prognózy a při projednávání svých zpráv a stanovisek také schůzí Poslanecké sněmovny a Senátu. Zákon definuje striktní podmínky pro zajištění apolitického fungování Rady. Úkoly spojené s odborným, organizačním, administrativním, personálním a technickým zabezpečením činnosti Rady bude vykonávat Úřad Národní rozpočtové rady, který bude financován ze samostatné kapitoly státního rozpočtu (obdobně jako např. u Nejvyššího kontrolního úřadu či Ústavního soudu).

7.2 Další posílení transparentnosti a efektivity veřejných financí

7.2.1 Portál Otevřená data

Na počátku roku 2015 zprovoznilo MF ČR portál „Otevřená data MF ČR“, na kterém jsou uveřejňována data, která vyplývají z jeho činnosti. Zveřejňované informace by měly být úplné, snadno dostupné, strojově čitelné, využívající standardy s volně dostupnou specifikací a

zpřístupněné za jasně definovaných podmínek jejich užití s minimem omezení a při vynaložení nejnižších nákladů pro jejich uživatele.

Spuštění portálu vychází z Akčního plánu ČR Partnerství pro otevřené vládnutí, který schválila vláda

a kterým se ČR připojila k mezinárodní iniciativě Partnerství pro otevřené vládnutí.

Portál představuje pilotní aktivitu, k níž se začínají připojovat i ostatní resorty. Cílem je zvýšit celkovou transparentnost veřejné správy. Ve formátu otevřených dat jsou zveřejňovány uhrazené faktury MF ČR; seznam všech platných i neplatných smluv; daňové statistiky; data o výsledcích kontrol, regulaci hazardu či dotacích; a další údaje z činnosti úřadu.

MF ČR plánuje rozšiřovat bezplatné zveřejňování údajů ve formátu otevřených dat např. o informace z obchodního rejstříku, data z rejstříku ekonomických subjektů, data ohledně arbitráží, z registru budov ve vlastnictví státu či z přezkumů hospodaření.

7.2.2 Veřejná kontrola

Smyslem nového zákona o vnitřním řízení a kontrole ve veřejné správě je revidovat legislativní základ problematiky řízení a kontroly tak, aby byl uveden do souladu s aktualizovanými mezinárodně uznávanými standardy systémů vnitřního řízení a kontroly (zejm. INTOSAI, IIA) a osvědčenou evropskou praxí.

Díky novým pravidlům pro řízení budou moci být financovány jen projekty s prokazatelným přínosem pro daňové poplatníky a nepřesahující možnosti správců veřejných rozpočtů. Zákon vychází z principů manažerské zodpovědnosti (transparentní nastavení řídicích a kontrolních postupů s jasnou vazbou na osobní odpovědnost toho, kdo ve věci rozhodl) a jednotného auditu (omezení duplicitních kontrol). Aplikace zákona by měla vést ke snížení administrativní zátěže zejména pro malé obce disponující omezenými administrativními i finančními kapacitami.

Navrhuje se zrušit účast finančních úřadů na kontrole dotací, což povede ke snížení nákladů na kontroly a zároveň umožní finančním úřadům koncentrovat se například na boj s daňovými úniky.

Jasně se definuje střet zájmů v oblasti hospodaření s veřejnými prostředky. Prevence a odhalování střetu zájmů se stane povinnou součástí nastavení řídicích a kontrolních mechanismů. Vymezeny budou také požadavky na kvalifikaci úředníků hospodařících s veřejnými prostředky.

Interní audit bude muset pracovat nezávisle na kontrolním systému. S cílem zvýšit kvalitu a nezávislost interního auditu budou zavedeny tzv. výbory pro audit.

Za nastavení a koordinaci rámce řízení a kontroly bude zodpovědné MF ČR, které bude tuto roli vykonávat zejména prostřednictvím Centrální harmonizační jednotky. Ministerstvo bude auditovat jen ústřední orgány státní správy, které jsou zodpovědné za další rozdělování veřejných prostředků.

7.2.3 Řízení likvidity a státního dluhu

Počínaje rokem 2014 jsou aktivně zapojovány další zdroje státní pokladny do krytí potřeby financování státního dluhu. Zapojením disponibilních peněžních prostředků v rámci souhrnných účtů státní pokladny vedených ČNB je vedle realizace úspor úrokových výdajů dosaženo také stabilizace korunové hodnoty hrubého dluhu, případně jejího poklesu. V další fázi se navrhuje rozšíření okruhu vládních institucí spadajících pod souhrnné účty státní pokladny, a to o zdravotní pojišťovny, veřejné výzkumné instituce a státní organizaci Správa železniční a dopravní cesty.

7.2.4 Konsolidovaná účetní závěrka státu

Závěrečnou fází účetní reformy v oblasti veřejných financí je tzv. účetní konsolidace státu, resp. sestavení účetních výkazů za ČR. K 1. lednu 2015 nabyla účinnosti tzv. konsolidační vyhláška státu (předpis č. 312/2014 Sb.), která stanovuje rozsah a způsob sestavení účetních výkazů za ČR a postup zahrnování účetních jednotek do konsolidačních celků státu. Počínaje účetním obdobím roku 2015 tvoří účetní jednotky státní správy, samosprávy a další subjekty, ve kterých stát nebo územní samosprávný celek uplatňuje vliv na řízení a ovládání (obchodní korporace a jiné právnické osoby), konsolidační celek ČR.

Proces zapojování subjektů do účetní konsolidace státu je rozdělen do dvou fází. Za účetní období roku 2015 budou do konsolidačního celku ČR zahrnuty subjekty státní správy a samosprávy a za účetní období roku 2016 dále také účetní jednotky typu státních podniků, zdravotních pojišťoven nebo obchodních korporací, ve kterých má stát nebo územní samosprávný celek majetkový podíl s odpovídajícím vlivem na řízení a ovládání.

Účetní výkazy za ČR budou poprvé sestaveny za účetní období roku 2015 do 30. listopadu 2016 za účetní jednotky z první fáze konsolidace. Následně budou do 30. září 2017 v plném rozsahu sestaveny účetní výkazy za ČR za účetní období roku 2016.

Cílem účetní konsolidace státu je sestavení účetních výkazů za ČR, které by měly jejich uživatelům přinášet komplexní ekonomické informace o celkové finanční situaci a výkonnosti státní správy a samosprávy. Dále budou sloužit jako podpůrný prvek při posílení finančního a rozpočtového plánování v rámci racionalizace nakládání s veřejnými prostředky a v rámci rozvoje řídicích a kontrolních systémů veřejné správy.

7.2.5 Klíčové analytické ukazatele

Vyhodnocování výkonnosti účetních jednotek státní správy v podobě stanovení normativů klíčových analytických ukazatelů bylo zapojeno do procesu přípravy státního rozpočtu. Klíčové analytické ukazatele se zaměřují na stav a vývoj provozního hospodářského výsledku účetních jednotek státní správy s důrazem na oblast provozních nákladů.

Použitá literatura

- Aktualizovaná strategie přistoupení České republiky k eurozóně. Společný dokument vlády ČR a ČNB, schválen vládou ČR dne 29. srpna 2007 [cit. 1. 4. 2015], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/EU-MFCR_Aktualizovana-strategie-pristoupeni-Ceske-republiky-k-eurozone.pdf>.
- ČNB (2015): Databáze časových řad ARAD. Praha, Česká národní banka, březen 2015 [cit. 1. 4. 2015], <http://www.cnb.cz/cnb/stat.arady_pkg.strom_drill?p_strid=0&p_lang=cs>.
- ČSÚ (2015a): Hrubý domácí produkt – časové řady ukazatelů čtvrtletních účtů. Praha, Český statistický úřad, 31. 3. 2015 [cit. 31. 3. 2015], <https://www.czso.cz/csu/czso/hdp_cr>.
- ČSÚ (2015b): Sektor vládních institucí, vládní deficit a dluh. Praha, Český statistický úřad, 21. 4. 2015 [cit. 21. 4. 2015], <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu_gov>.
- ČSÚ (2015c): Výběrové šetření pracovních sil. Praha, Český statistický úřad, 3. 2. 2015 [cit. 10. 4. 2015], <https://www.czso.cz/csu/czso/zam_cr>.
- ČSÚ (2015d): Výdaje vládních institucí podle funkcí (COFOG). Praha, Český statistický úřad, 19. 2. 2015 [cit. 1. 4. 2015], <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.gov_c?mylang=CZ>.
- ECB (2009): ECB Monthly Bulletin. Frankfurt nad Mohanem, Evropská centrální banka, duben 2009 [cit. 1. 4. 2015], <<http://www.ecb.int/pub/pdf/mobu/mb200904en.pdf>>.
- EFC (2012): Specifications on the Implementation of the Stability and Growth Pact and Guidelines on the Format and Content of Stability and Convergence Programmes. Brusel, EFC, 3. září 2012 [cit. 1. 4. 2015], <http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/pdf/coc/code_of_conduct_en.pdf>.
- EIA (2015): Spot Prices for Crude Oil and Petroleum Products. Washington, DC, U.S. Energy Information Administration, 5. 1. 2015 [cit. 5. 1. 2015], <http://www.eia.gov/dnav/pet/pet_pri_spt_s1_a.htm>.
- EK (2011): The 2012 Ageing Report: Underlying Assumptions and Projection Methodologies. Brusel, Evropská komise, Directorate-General for Economic and Financial Affairs, 2011, European Economy No. 4 [cit. 1. 4. 2015], <http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2011/pdf/ee-2011-4_en.pdf>.
- EK (2013): Updated Reference Rates for the Assessment against the Expenditure Benchmark (Note for information of the Alternates of the Economic and Financial Committee). Brusel, Evropská komise, 4. března 2013.
- EK (2014a): The 2015 Ageing Report: Underlying Assumptions and Projection Methodologies. Brusel, Evropská komise, Directorate-General for Economic and Financial Affairs, listopad 2014, European Economy No. 8 [cit. 1. 4. 2015], <http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2014/pdf/ee8_en.pdf>.
- EK (2014b): Debt Sustainability Monitor (DSM). Brusel, Evropská komise, podzim 2014.
- EK (2015): Country Report Czech Republic 2015 Brusel, Evropská komise, 26. 2. 2015 [cit. 1. 4. 2015] <http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2015/cr2015_czech_en.pdf>.
- EK (2015a): European Economic Forecast: Winter 2015. Brusel, Evropská komise, 5. 2. 2015 [cit. 1. 4. 2015], <http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2015/pdf/ee1_en.pdf>.
- Eurostat (2015): Eurostat Database. Lucemburk, Eurostat, 31. 3. 2015 [cit. 31. 3. 2015], <<http://ec.europa.eu/eurostat>>.
- MF ČR (2012): Konvergenční program ČR (aktualizace na léta 2012–2015). Praha, Ministerstvo financí ČR, duben 2012 [cit. 1. 4. 2015], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Analyza_2012-04_Konvergenčni-program.pdf>.
- MF ČR (2013): Konvergenční program ČR (aktualizace na léta 2013–2016). Praha, Ministerstvo financí ČR, duben 2013 [cit. 1. 4. 2015], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Konvergence-k-EU_2013_2013-04-26_Konvergenčni-program-2013.pdf>.
- MF ČR (2014a): Konvergenční program ČR (aktualizace na léta 2014–2017). Praha, Ministerstvo financí ČR, duben 2014 [cit. 1. 4. 2015], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Konvergence-k-EU_2014_Konvergenčni-program-2014.pdf>.
- MF ČR (2014b): Strategie financování a řízení státního dluhu na rok 2015. Praha, Ministerstvo financí ČR, prosinec 2014 [cit. 2. 4. 2015], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Statni-dluh_2015_Strategie-financovani-a-izeni-statniho-dluhu-Ceske-republiky-na-rok-2015.pdf>.

- MF ČR (2014c): Zpráva o daňových úlevách v České republice za roky 2011–2015. Praha, Ministerstvo financí ČR, prosinec 2014 [cit. 1. 4. 2015], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Dane_Zprava_2014_o-danovych-ulevach-v-Ceske-republice-za-roky-2011-2015.pdf>.
- MF ČR (2015a): Makroekonomická predikce ČR. Praha, Ministerstvo financí ČR, duben 2015 [cit. 10. 4. 2015], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Makro-ekonomicka-predikce_2015-Q2_Makroekonomicka-predikce-komplet-ke-stazeni.pdf>.
- MF ČR (2015b): Průzkum prognóz makroekonomického vývoje ČR (39. Kolokvium pro období 2015–2018). Praha, Ministerstvo financí ČR, duben 2015 [cit. 17. 4. 2015], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Odborne-vyzkumy_Proгноza_2015-04_39-Kolokvium-pruzkum-prognoz-makroekonomickeho-vyvoje-CR-2015-2018.pdf>.
- MF ČR (2015c): Rozpočtové rámce – Statistické informace. Praha, Ministerstvo financí ČR, únor 2015 [cit. 1. 4. 2015], <<http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/hospodareni/rozpoctove-ramce-statisticke-informace>>.
- MF ČR, ČNB (2014): Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou – 2014. Praha, Ministerstvo financí ČR a Česká národní banka, prosinec 2014 [cit. 1. 4. 2015], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Maastricht_Vyhodnoceni_2014-12-15_Vyhodnoceni-plneni-maastrichtskych-konvergenecnich-kriterii-a-stupne-ekonomicke-sladenosti-CR-s-eurozonou-2014.pdf>.
- MMF (2015): World Economic Outlook: Uneven Growth: Short- and Long-Term Factors. Washington, DC, Mezinárodní měnový fond, duben 2015 [cit. 13. 4. 2015], <<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2015/01/pdf/text.pdf>>.
- Návrh zákona o vnitřním řízení a kontrole ve veřejné správě, návrh zákona o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o vnitřním řízení a kontrole ve veřejné správě a návrh prováděcích právních předpisů k zákonu o vnitřním řízení a kontrole ve veřejné správě.
- Programové prohlášení vlády České republiky. Praha, Úřad vlády ČR, 14. února 2014 [cit. 3. 4. 2015], <http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/dulezite-dokumenty/programove-prohlaseni_unor_2014.pdf>.
- Předpis č. 135/2010 Sb., nález Ústavního soudu ze dne 23. března 2010 ve věci návrhu na zrušení § 15 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.
- Předpis č. 312/2014 Sb., Vyhláška o podmínkách sestavení účetních výkazů za Českou republiku (konsolidační vyhláška státu).
- Rada EU (2014a): 2014/405/EU: Rozhodnutí Rady ze dne 20. června 2014, kterým se zrušuje rozhodnutí 2010/284/EU o existenci nadměrného schodku v České republice. Rada EU, Brusel, 20. června 2014, Úřední věstník EU, 28. 6. 2014, částka L 190, s. 69 [cit. 1. 4. 2015], <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32014D0405>>.
- Rada EU (2014b): Doporučení Rady ze dne 8. července 2014 k národnímu programu reforem České republiky na rok 2014 a stanovisko Rady ke konvergenčnímu programu České republiky z roku 2014. Rada EU, Brusel, 8. července 2014, Úřední věstník EU, 29. 7. 2014, částka C 247, s. 12 [cit. 1. 4. 2015], <[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32014H0729\(03\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32014H0729(03))>.
- Směrnice Rady 2011/64/EU ze dne 21. června 2011 o struktuře a sazbách spotřební daně z tabákových výrobků.
- Směrnice Rady 2011/85/EU ze dne 8. listopadu 2011 o požadavcích na rozpočtové rámce členských států.
- Směrnice Rady 2014/107/EU ze dne 9. prosince 2014, kterou se mění směrnice 2011/16/EU, pokud jde o povinnou automatickou výměnu informací v oblasti daní.
- Sněmovní tisk č. 416/0, vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosu některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů.
- ÚV (2015): Národní program reforem České republiky 2015. Praha, Úřad vlády ČR, duben 2015.
- Vyhláška č. 449/2012 Sb. (platná od 1. 1. 2013, zrušena vyhláškou 264 platnou od 1. 9. 2013) o podílu jednotlivých obcí na stanovených procentních částech celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů.
- Vyhláška č. 264/2013 Sb. (platná od 1. 9. 2013, zrušena vyhláškou 186 platnou od 1. 9. 2014) o podílu jednotlivých obcí na stanovených procentních částech celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů.
- Vyhláška č. 186/2014 Sb. o podílu jednotlivých obcí na stanovených procentních částech celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů.

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 458/2011 Sb., o změně zákonů související se zřízením jednoho inkasního místa a dalších změnách daňových a pojistných zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 295/2012 Sb., novela zákona o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní) a novela zákona, kterým se mění zákon o dani z přidané hodnoty a další související zákony.

Zákon č. 216/2013 Sb., o poskytnutí státní záruky České republiky na zajištění půjčky České národní banky pro Mezinárodní měnový fond.

Zákon č. 183/2014 Sb., novela zákona o důchodovém pojištění.

Zákon č. 256/2014 Sb., novela zákona o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů a novela dalších souvisejících zákonů.

Zákon č. 262/2014 Sb., novela zákona o dani z přidané hodnoty a novela dalších souvisejících zákonů.

Zákon č. 345/2014 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2015.

Usnesení vlády ČR ze dne 20. února 2013 č. 116 k věcnému záměru programu Nová zelená úsporám.

Usnesení vlády ČR ze dne 24. dubna 2013 č. 283 k návrhu střednědobých výdajových rámců na léta 2014 až 2016.

Usnesení vlády ČR ze dne 12. března 2014 č. 169 o dodatku o prodloužení Smlouvy o pronájmu letounů JAS-39 Gripen.

Usnesení vlády ČR ze dne 2. dubna 2014 č. 201 k návrhu na zachování vrácení spotřební daně z minerálních olejů osobám užívajícím tyto oleje pro zemědělskou prvovýrobu.

Usnesení vlády ČR ze dne 9. dubna 2014 č. 220 k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Usnesení vlády ČR ze dne 12. listopadu 2014 č. 924 k Informaci o plnění úkolu z programového prohlášení vlády v souvislosti se zavedením centrálního nákupu státu.

Tabulková příloha

Tabulka P.1a: Ekonomický růst

(úroveň v mld. Kč, přírůstky v %, příspěvky k růstu v p.b.)

	Kód ESA	2014 úroveň	2014	2015	2016	2017	2018
			přírůstek				
Reálný HDP	B1*g	4168	2,0	2,7	2,5	2,3	2,3
Nominální HDP	B1*g	4266	4,4	4,7	4,0	3,7	3,8
Složky reálného HDP							
Výdaje na konečnou spotřebu domácností	P.3	2061	1,7	2,8	2,3	2,2	2,1
Výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí	P.3	820	2,3	1,7	1,6	1,5	1,3
Tvorba hrubého fixního kapitálu	P.51g	1065	4,5	5,3	4,2	3,2	3,2
Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností (% HDP)	P.52+P.53	-11	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Vývoz zboží a služeb	P.6	3431	8,8	5,7	6,0	6,1	6,1
Dovoz zboží a služeb	P.7	3198	9,5	6,6	6,6	6,6	6,6
Příspěvky k růstu HDP							
Domácí poptávka (efektivní)		-	2,4	3,0	2,5	2,2	2,1
Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností	P.52+P.53	-	-0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo dovozu a vývozu zboží a služeb	B.11	-	-0,1	-0,3	0,0	0,1	0,1

Pozn.: Reálné úrovně jsou v cenách roku 2013. Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností na řádku 6 vyjadřuje podíl změny zásob k HDP v běžných cenách. Příspěvek změny stavu zásob a čistého pořízení cenností k růstu HDP je spočten z reálných hodnot.

Zdroj: ČSÚ (2015a), MF ČR (2015a). Výpočty MF ČR.

Tabulka P.1b: Cenový vývoj

(úroveň index 2010=100, přírůstky v %)

	2014 úroveň	2014	2015	2016	2017	2018
		přírůstek				
Deflátor HDP	105,3	2,4	1,9	1,4	1,4	1,5
Deflátor spotřeby domácností	105,6	0,3	0,2	1,5	1,8	1,9
Harmonizovaný index spotřebitelských cen	107,7	0,4	0,2	1,4	1,8	1,9
Deflátor spotřeby vlády	102,6	1,8	0,5	0,3	0,8	0,8
Deflátor investic	103,5	1,6	0,7	0,9	0,9	0,9
Deflátor vývozu zboží a služeb	109,9	4,0	0,9	0,4	0,6	0,6
Deflátor dovozu zboží a služeb	109,4	2,4	-1,0	-0,2	0,4	0,3

Zdroj: ČSÚ (2015a), Eurostat (2015). Výpočty MF ČR.

Tabulka P.1c: Vývoj trhu práce

(přírůstky v %)

	Kód ESA	2014 úroveň	2014	2015	2016	2017	2018
			přírůstek				
Zaměstnanost (tis. osob)		5105	0,4	0,7	0,2	0,1	0,1
Zaměstnanost (mld. odpracovaných hodin)		9,1	1,0	0,2	-0,3	-0,2	-0,2
Míra nezaměstnanosti (%)		6,1	6,1	5,7	5,5	5,4	5,3
Produktivita práce na osobu (tis. CZK/osobu)		793	1,6	2,0	2,3	2,2	2,2
Hodinová produktivita práce (CZK/hod.)		441	1,0	2,5	2,8	2,5	2,5
Náhrady zaměstnancům (mld. CZK)	D.1	1711	3,2	4,0	4,1	4,4	4,1
Náhrady na zaměstnance (tis. CZK/osobu)		399	3,0	3,2	3,9	4,2	4,0

Pozn.: Zaměstnanost je v konceptu domácího pojetí z národních účtů. Míra nezaměstnanosti je v metodice Výběrového šetření pracovních sil. Produktivita práce byla spočtena jako reálný HDP (v cenách roku 2013) na zaměstnanou osobu či na odpracovanou hodinu.

Zdroj: ČSÚ (2015a, 2015c). Výpočty MF ČR.

Tabulka P.1d: Rozklad změny čisté finanční pozice*(v % HDP)*

	Kód ESA	2014	2015	2016	2017	2018
Čisté půjčky/výpůjčky vůči nerezidentům	B.9	1,0	2,1	1,0	0,9	0,8
Bilance zboží a služeb		6,9	7,8	8,0	8,0	8,1
Bilance primárních důchodů a transferů		-7,7	-7,9	-8,2	-8,4	-8,7
Bilance kapitálových transferů		1,8	2,2	1,2	1,3	1,5
Čisté půjčky/výpůjčky soukromého sektoru	B.9	2,9	4,0	2,3	1,7	1,4
Čisté půjčky/výpůjčky vládního sektoru	B.9	-2,0	-1,9	-1,2	-0,8	-0,6
Statistická diskrepance		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Pozn.: Údaje z národních účtů. Čisté půjčky/výpůjčky vládního sektoru jsou roky 2014–2015 notifikace, roky 2016–2018 výhled.

Zdroj: ČSÚ (2015b). Výpočty MF ČR.

Tabulka P.2a: Vývoj hospodaření vládního sektoru

(úroveň v mld. Kč, ostatní v % HDP)

	Kód ESA	2014 úroveň	2014	2015	2016 v % HDP	2017	2018
Čisté půjčky (+)/výpůjčky (-) (B.9) podle subsektorů							
Vládní instituce	S.13	-85	-2,0	-1,9	-1,2	-0,8	-0,6
Ústřední vládní instituce	S.1311	-89	-2,1	-1,9	-1,3	-0,9	-0,7
Státní vládní instituce	S.1312	-	-	-	-	-	-
Místní vládní instituce	S.1313	7	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
Fondy sociálního zabezpečení	S.1314	-3	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Vládní instituce (S.13)							
Celkové příjmy	TR	1709	40,1	40,3	39,2	39,4	39,4
Celkové výdaje	TE	1794	42,0	42,1	40,5	40,3	40,0
Saldo	B.9	-85	-2,0	-1,9	-1,2	-0,8	-0,6
Úroky placené	D.41	56	1,3	1,2	1,1	1,1	1,1
Primární saldo		-28	-0,7	-0,7	-0,1	0,3	0,5
Jednorázová a jiná přechodná opatření		-7	-0,2	-0,2	0,0	0,0	0,0
Příjmové položky							
Daňové příjmy		824	19,3	19,1	19,4	19,4	19,4
Daně z výroby a z dovozu	D.2	517	12,1	12,0	12,1	12,1	12,0
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	D.5	307	7,2	7,1	7,2	7,3	7,4
Kapitálové daně	D.91	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Příspěvky na sociální zabezpečení	D.61	628	14,7	14,6	14,6	14,8	14,8
Důchod z vlastnictví	D.4	37	0,9	1,0	0,8	0,8	0,7
Ostatní		221	5,2	5,6	4,4	4,5	4,5
Celkové příjmy	TR	1709	40,1	40,3	39,2	39,4	39,4
p.m.: Daňová kvóta		1452	34,0	33,7	34,0	34,2	34,2
Výdajové položky							
Náhrady zaměstnancům a mezispotřeba	D.1+P.2	515	12,1	11,9	11,6	11,5	11,2
Náhrady zaměstnancům	D.1	304	7,1	7,1	7,0	6,9	6,7
Mezispotřeba	P.2	211	4,9	4,8	4,7	4,6	4,5
Sociální platby		805	18,9	18,7	18,5	18,4	18,3
z toho: Dávky v nezaměstnanosti ¹⁾		17	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3
Naturální sociální dávky poskytované tržními výrobci	D.632	249	5,8	5,7	5,7	5,7	5,7
Peněžité sociální dávky	D.62	555	13,0	13,0	12,7	12,7	12,6
Úroky	D.41	56	1,3	1,2	1,1	1,1	1,1
Dotace	D.3	116	2,7	2,5	2,5	2,5	2,4
Tvorba hrubého fixního kapitálu	P.51g	166	3,9	4,8	3,6	3,7	3,7
Kapitálové transfery	D.9	59	1,4	1,1	1,1	1,1	1,1
Ostatní		77	1,8	2,0	2,1	2,1	2,1
Celkové výdaje	TE	1794	42,0	42,1	40,5	40,3	40,0
p.m.: Výdaje vlády na konečnou spotřebu (nominální)	P.3	828	19,4	18,9	18,6	18,3	18,0

Pozn.: Rok 2014–2015 notifikace. Rok 2016–2018 výhled.

1) Výdaje na aktivní a pasivní politiku zaměstnanosti včetně plateb zdravotního pojištění státem za nezaměstnané.

Zdroj: ČSÚ (2015b). Výpočty MF ČR.

Tabulka P.2b: Projekce za nezměněných politik

(úroveň v mld. Kč, ostatní v % HDP)

	2014 úroveň	2014	2015	2016 v % HDP	2017	2018
Celkové příjmy bez vlivu diskrečních opatření	1709	40,1	40,3	38,7	38,7	38,6
Celkové výdaje bez vlivu diskrečních opatření	1794	42,0	42,1	40,4	40,2	39,9

Zdroj: MF ČR.

Tabulka P.2c: Výdaje určené k úpravě výdajového pravidla Paktu o stabilitě a růstu

(úroveň v mld. Kč, ostatní v % HDP)

	2014 úroveň	2014	2015	2016 v % HDP	2017	2018
Výdaje na programy EU plně kryté příjmy z fondů EU	65	1,5	2,0	1,0	1,1	1,1
Výdaje na dávky v nezaměstnanosti dané vlivem hosp. cyklu	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dopad příjmových diskrečních opatření (meziroční změny)	3	0,1	-0,2	0,5	0,3	0,1
Automatické zákonné zvýšení příjmů	-	-	-	-	-	-

Pozn.: Automatické zákonné zvýšení příjmů označuje takové navýšení příjmů, které bez vlivu diskrečního opatření vlády kompenzuje nárůst předem určených výdajových položek (např. automatické zvýšení sazeb příspěvků na sociální zabezpečení v případě, že výdaje na tyto dávky vzrostou).

Zdroj: MF ČR.

Tabulka P.3: Funkční členění výdajů vládního sektoru

(v % HDP)

	Kód	2013	2018
Všeobecné veřejné služby	1	4,6	4,3
Obrana	2	0,8	0,9
Veřejný pořádek a bezpečnost	3	1,7	1,6
Ekonomické záležitosti	4	6,0	5,7
Ochrana životního prostředí	5	1,0	1,0
Bydlení a společenská infrastruktura	6	0,8	0,8
Zdraví	7	7,3	7,1
Rekreace, kultura a náboženství	8	1,1	1,0
Vzdělávání	9	5,1	4,9
Sociální věci	10	13,3	12,7
Výdaje celkem	TE	41,9	40,0

Pozn.: Rok 2018 výhled.

Zdroj: ČSÚ (2015d), MF ČR (2015a). Výpočty MF ČR.

Tabulka P.4: Vývoj dluhu vládního sektoru

(v % HDP, průměrná doba do splatnosti v letech, příspěvky v % dluhu)

	Kód ESA	2014	2015	2016	2017	2018
Hrubý dluh vládního sektoru		42,6	40,9	40,9	40,7	40,2
Změna podílu hrubého dluhu		-2,5	-1,6	0,0	-0,2	-0,5
Příspěvky ke změně hrubého dluhu						
Primární saldo		-0,7	-0,7	-0,1	0,3	0,5
Úroky	D.41	1,3	1,2	1,1	1,1	1,1
Ostatní faktory působící na úroveň dluhu		-2,5	-1,6	0,3	0,4	0,4
Rozdíl mezi hotovostním a aktuálním přístupem		0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
Čistá akumulace finančních aktiv		-2,6	-1,7	0,3	0,4	0,4
Privatizační příjmy		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Přecenění a ostatní faktory		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
p.m. Implicitní úroková míra z dluhu		3,1	2,8	2,8	2,8	2,8
Likvidní finanční aktiva		14,4	12,0	11,9	11,9	11,8
Čistý finanční dluh ¹⁾		28,2	28,9	29,0	28,8	28,3
Amortizace dluhu (existujících dluhopisů) ke konci předchozího roku ²⁾		3,4	3,0	3,8	2,7	3,3
Cizoměnová expozice státního dluhu ^{2) 3)}		3,7	3,7	4,4	4,4	4,3
Průměrná doba do splatnosti státního dluhu ²⁾		5,5	5,4	5,5	5,5	5,5

Pozn.: Rok 2014–2015 notifikace. Rok 2016–2018 výhled.

1) Čistý finanční dluh je rozdílem mezi celkovým hrubým dluhem a likvidními finančními aktivy (měnové zlato, zvláštní práva čerpání, oběživo a vklady, cenné papíry jiné než účasti (v tržní hodnotě), účasti kótované na Burze cenných papírů).

2) Údaje se vztahují pouze ke státnímu dluhu. Státní dluh reprezentuje dluh generovaný hospodařením státního rozpočtu.

3) Cizoměnová expozice státního dluhu je cizoměnový státní dluh, který je vystaven pohybu měnových kurzů po očištění o cizoměnovou expozici státních finančních aktiv.

Zdroj: ČSÚ (2015b). Údaje o státním dluhu MF ČR. Výpočty MF ČR.

Tabulka P.5: Cyklický vývoj*(růst v %, produkční mezera v % potenciálního produktu, příspěvky v p.b., ostatní v % HDP)*

	Kód ESA	2014	2015	2016	2017	2018
Růst HDP ve stálých cenách (%)		2,0	2,7	2,5	2,3	2,3
Saldo vládního sektoru	B.9	-2,0	-1,9	-1,2	-0,8	-0,6
Úroky	D.41	1,3	1,2	1,1	1,1	1,1
Jednorázová a jiná přechodná opatření		-0,2	-0,2	0,0	0,0	0,0
Růst potenciálního produktu (%)		0,7	1,3	1,7	2,0	2,1
příspěvek práce		-0,2	0,1	0,0	0,0	-0,1
příspěvek kapitálu		0,4	0,6	0,7	0,7	0,7
souhrnná produktivita výrobních faktorů		0,4	0,7	1,0	1,3	1,6
Produkční mezera		-1,2	0,1	0,9	1,2	1,4
Cyklická složka salda		-0,4	0,1	0,3	0,5	0,5
Cyklicky očištěné saldo		-1,5	-1,9	-1,6	-1,3	-1,1
Cyklicky očištěné primární saldo		-0,2	-0,8	-0,4	-0,2	0,0
Strukturální saldo		-1,4	-1,7	-1,5	-1,3	-1,1

*Pozn.: Rok 2014–2015 notifikace. Rok 2016–2018 výhled.**Zdroj: ČSÚ (2015b). Výpočty MF ČR.***Tabulka P.6: Odchytky od předchozí verze Konvergenčního programu ČR***(růst HDP v %, saldo a dluh vládního sektoru v % HDP, rozdíly v p.b.)*

	Kód ESA	2014	2015	2016	2017	2018
Růst reálného HDP (%)						
Předchozí aktualizace		1,7	2,0	2,1	2,5	-
Současná aktualizace		2,0	2,7	2,5	2,3	2,3
Rozdíl		0,3	0,7	0,4	-0,2	-
Saldo vládního sektoru (% HDP)						
Předchozí aktualizace	EDP B.9	-1,8	-2,3	-2,0	-1,7	-
Současná aktualizace	B.9	-2,0	-1,9	-1,2	-0,8	-0,6
Rozdíl		-0,2	0,4	0,8	0,8	-
Úroveň hrubého dluhu vládního sektoru (% HDP)						
Předchozí aktualizace		44,9	46,0	47,1	47,1	-
Současná aktualizace		42,6	40,9	40,9	40,7	40,2
Rozdíl		-2,3	-5,1	-6,2	-6,4	-

*Pozn.: V KP 2014, připraveném podle metodiky ESA 95, byly při výpočtu salda sektoru vládních institucí použity úrokové výdaje očištěné o swapové operace. K této úpravě již v současném KP, připravovaném v metodice ESA 2010, nedochází.**Zdroj: MF ČR (2014a, 2015a). Výpočty MF ČR.*

Tabulka P.7: Dlouhodobá udržitelnost veřejných financí

(výdaje a příjmy v % HDP, růsty a míry v %)

	2013	2020	2030	2040	2050	2060
Celkové výdaje	41,9	40,6	41,2	41,5	42,9	43,8
z toho: Výdaje závislé na věkové struktuře	18,9	19,4	20,1	20,3	21,5	22,0
Důchody	9,0	9,0	9,0	9,0	9,6	9,7
Důchody v rámci sociálního zabezpečení	9,0	9,0	9,0	9,0	9,6	9,7
Starobní a předčasné důchody	7,3	7,5	7,5	7,4	8,0	8,1
Ostatní důchody	1,7	1,5	1,5	1,6	1,6	1,6
Zaměstnanecké důchody	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Zdravotní péče	5,7	5,9	6,2	6,5	6,6	6,7
Dlouhodobá péče	0,7	0,9	1,0	1,2	1,2	1,4
Vzdělání	3,4	3,6	3,9	3,7	4,0	4,1
z toho: Výdaje nezávislé na věkové struktuře	22,1	21,2	21,2	21,2	21,4	21,9
z toho: Dávky v nezaměstnanosti	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
z toho: Úroky	1,3	1,2	1,2	1,2	1,4	1,9
Celkové příjmy	40,8	39,9	39,9	39,9	39,9	39,9
z toho: Pojistné na důchodové zabezpečení	7,9	7,9	7,9	7,9	7,9	7,9
z toho: Důchody z vlastnictví	0,9	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Aktiva fondů důchodového zabezpečení	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
z toho: Konsolidovaná aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Systémová penzijní reforma¹⁾						
Příspěvky na soc. zabezp. do povinného soukromého pilíře	-	-	-	-	-	-
Výdaje na důchody vyplácené z povinného soukromého pilíře	-	-	-	-	-	-
Předpoklady						
Růst produktivity práce	0,9	1,8	1,9	1,8	1,7	1,5
Reálný růst HDP	-0,9	1,6	1,9	1,6	1,5	1,7
Míra participace mužů (ve věku 20-64)	86,1	87,6	86,8	86,1	87,8	88,7
Míra participace žen (ve věku 20-64)	69,5	72,2	72,4	71,9	74,8	76,0
Celková míra participace (ve věku 20-64)	77,9	80,0	79,7	79,2	81,4	82,5
Míra nezaměstnanosti	7,0	6,3	6,0	6,0	6,0	6,0
Podíl populace starší 65 let na celkové populaci	17,1	20,2	22,3	24,7	27,5	28,2

Pozn.: 1) Důchodové spoření v ČR má dobrovolný charakter.

Zdroj: EK (2014a). Výpočty MF ČR.

Tabulka P.7a: Podmíněné závazky

(v % HDP)

	2014	2015
Záruky vládního sektoru	4,1	3,8
z toho: Záruky za finanční sektor	3,7	3,5

Zdroj: MF ČR.

Tabulka P.8: Základní makroekonomické předpoklady

(úrokové sazby a růst v %)

	2014	2015	2016	2017	2018
Krátkodobá úroková míra (ČR) (roční průměr)	0,4	0,3	0,3	0,4	0,5
Dlouhodobá úroková míra (ČR) (roční průměr)	1,6	0,6	0,8	1,2	1,8
Nominální efektivní směnný kurz (2010=100)	92,5	91,2	91,2	92,0	93,4
Směnný kurz CZK/EUR (roční průměr)	27,5	27,5	27,5	27,2	26,8
Světový růst HDP vyjma EU	3,7	4,0	4,4	4,6	4,6
Růst HDP v EU28	1,3	1,6	1,9	2,1	2,3
Růst na hlavních zahraničních trzích	4,3	3,0	4,1	4,3	4,3
Růst světového objemu dovozu, vyjma EU	2,1	3,9	5,2	5,2	5,2
Cena ropy (Brent, USD/barel)	99,0	60,2	68,3	73,5	77,3

Zdroj: ČNB (2015), EIA (2015), Eurostat (2015). Výpočty MF ČR.

